Ἀριθ. 24 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδ. φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχ. ἀπὸ 1 Ἰαν. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι —Τιμὴ προκηρ. φύλλων λ. 30.—Γραφ. τῆς Διευθύνσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6. | 13 Ἰουνίου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΝ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 353.

Ε'

Περὶ συρίκτρας, ἢ περὶ ἐξόδων ἀνωφελῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶναι πολὺ δυνατὸν νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πολὺ περισσότερον ὄφελος, καὶ νὰ ὑποφέρωμεν πολὺ ὀλιγώτερα κακὰ, ἂν μόνον θελήσωμεν καὶ ἀποφασίσωμεν νὰ μὴν ἐξόδεύωμεν τόσα εἰς τὰς συρίκτρας. Διότι μοὶ φαίνεται ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὑρισκομένων δυστυχῶν ἔμειναν τοιοῦτοι, ὡς μὴ λαβόντες τὴν τοιαύτην προφύλαξιν.

Θὰ μ' ἐρωτήσετε τί ἐννοῶ τοῦτο λέγων. Ἐπειδὴ ἀγαπᾶτε τὰς ἱστορίας, θὰ σᾶς εἰπῶ μίαν, τῆς ὁποίας ἥρως εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ἤμην, φίλοι μου, πέντε ἢ ἓξ ἐτῶν ἡλικίας, ὅτε, τυχούσης ἑορτῆς μεγάλης, ἔλαβα παρὰ τῶν ἐδικῶν μου πολλὰ χρήματα, καὶ οὕτως εἶχα γεμάτον τὸ βαλάντιόν μου. Ἐπῆγα λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἐστάθην ἔμπροσθεν ἐργαστηρίου, ὅπου ἐπωλοῦντο διάφορα παιγνίδια. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχα πρότερον ἀπαντήσει καθ' ὁδὸν παιδίον τῆς ἡλικίας μου κρατοῦν συρίκτραν, τῆς ὁποίας ὁ ἦχος πολὺ μοῦ ἤρεσεν, ἐστράφην πρὸς τὸ παιδίον αὐτὸ, καὶ, λαβὼν τὴν συρίκτραν, ἔδωκα εἰς αὐτὸ ὅλα τὰ χρήματα τοῦ βαλαντίου μου. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐσύριζα ἐπάνω καὶ κάτω μὲ ὅλην μου τὴν δύναμιν, εὐχαριστούμενος διὰ τὴν ἀγοράν μου, καὶ κατακουράζων τὰ αὐτία ὅλης μου τῆς οἰκογενείας. Οἱ ἀδελφοί μου, αἱ ἀδελφαί μου, αἱ ἐξαδέλφαι μου, ὅταν ἔμαθαν πόσα χρήματα ἔδωκα διὰ τὸ εὐτελὲς ἐκεῖνο παιγνίδιον, μοὶ εἶπαν ὅτι τὸ ἐπλήρωσα δεκαπλασίως τῆς ἀξίας του. Τότε μὲ ἔκαμαν νὰ συλλογισθῶ πόσα καλὰ πράγματα ἠδυνάμην ν' ἀποκτήσω μὲ τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρημάτων μου, ἂν εἶχα τὴν φρόνησιν νὰ μὴ κάμω τὴν σπατάλην ἐκείνην. Μὲ ἀπέδειξαν δὲ τόσον γελοῖον διὰ τὴν μωρίαν μου, ὥστε ἔκλαια γοερῶς ἀπὸ τὸ πεῖσμά μου, καὶ οὕτως ἡ σκέψις μοὶ ἐπροξένησε περισσοτέραν θλίψιν, παρ' ὅσην εὐχαρίστησιν ἡ συρίκτρα.

Τὸ περιστατικὸν ὅμως αὐτὸ καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσις δὲν ὑπῆρξαν ὅλως ἀνωφελῆ εἰς ἐμέ. Ὁσάκις εἰς τὸ ἑξῆς μοὶ ἤρχετο ὄρεξις ν' ἀγοράσω πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν μοὶ ἦτον ἀναγκαῖον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτόν· *Ἂς μὴ δώσωμεν παραπολὺ διὰ τὴν συρίκτραν*, καὶ οὕτως ἐφύλαττα τὰ χρήματά μου.

Ὅταν, ἡλικιωθεὶς, ἐμβῆκα εἰς τὸν κόσμον καὶ παρετήρουν τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, εἶδα ὅτι ὑπῆρχον ἄνθρωποι *δίδοντες παραπολὺ διὰ μίαν συρίκτραν*.

Ὅταν ἔβλεπά τινα φιλοδοξοῦντα διὰ τὴν εὔνοιαν τῆς αὐλῆς, κατεξοδεύοντα τὸν καιρόν του εἰς παρουσιάσεις καὶ ἀκροάσεις, τὴν ἡσυχίαν του, τὴν ἐλευθερίαν του, τὴν ἀρετήν του, καὶ ἴσως τοὺς ἀληθεῖς φίλους του, διὰ ν' ἀπολαύσῃ μικρόν τι παράσημον, ἢ ἄλλο τι διακριτικὸν σημεῖον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτόν· *Ἰδοὺ ἄνθρωπος ὅστις δίδει παραπολὺ διὰ τὴν συρίκτραν*.

Ὅταν ἔβλεπα ἄλλον δημοκοποῦντα, διότι ἤθελε νὰ ἐκλεχθῇ βουλευτὴς ἢ δημοτικὸς σύμβουλος, ἀμελοῦντα διὰ τοῦτο, καὶ ἑπομένως καταστρέφοντα τὰς ὑποθέσεις του, ἔλεγα ἐπίσης· *Παραπολὺ δίδει ὁ φίλος οὗτος διὰ τὴν συρίκτραν*.

Ὅταν ἔβλεπα φιλάργυρον ὅστις, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ κρατῇ κομβοδεμένα κίτρινά τινα κομμάτια μετάλλου, ἐστερεῖτο ὅλων τῶν ἀναπαύσεων τῆς γεροντικῆς του ἡλικίας, ἐστερεῖτο τῆς εὐχαριστήσεως νὰ κάμνῃ καλὸν εἰς τοὺς δυστυχοῦντας, ἐστερεῖτο τῆς ὑπολήψεως τῶν συμπολιτῶν του καὶ τῶν θελγήτρων ὅλων τῆς φιλίας, ἔλεγα ἐπίσης· *Ὦ τὸν δυστυχῆ! νὰ δίδῃ τόσα διὰ τὴν συρίκτραν!*

Ὅταν ἔβλεπα ἄνθρωπον ἄσωτον, θυσιάζοντα πᾶσαν ἐπαινετὴν τελειοποίησιν τοῦ πνεύματός του, καὶ πᾶσαν τῆς καταστάσεώς του βελτίωσιν εἰς τὰς σωματικὰς τρυφὰς καὶ ἡδυπαθείας, καὶ ἀφανίζοντα οἰκτρῶς διὰ τοῦτο τὴν ὑγείαν του· *Ἄνθρωπε ἀπατημένε*, ἔλεγα, *ἀντὶ ἡδονῶν ἀγοράζεις πόνους. Πολὺ, παραπολὺ δίδεις διὰ τὴν συρίκτραν!*

Ὅταν ἔβλεπα ἄλλον ἔχοντα ὡραῖα φορέματα, ὡραίας οἰκίας, ὡραῖα ἔπιπλα, ὡραίας ἁμάξας, ὅλα ἀνώτερα τῆς περιουσίας του, καὶ τὰ ὁποῖα διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐχρειάσθη νὰ ὑποπέσῃ εἰς χρέος, καὶ νὰ κινδυνεύῃ νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας

του εἰς τὴν φυλακήν· *Ἀλλοίμονόν του!* ἔλεγα, *πολλά, παραπολλὰ ἔδωκε διὰ τὴν συρίκταρ!*

Τέλος πάντων, ἐγνώρισα καὶ ἐπείσθην ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν δυστυχιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προέρχονται ἐκ τῆς γενομένης παρ' ἡμῶν ψευδοῦς ἐκτιμήσεως τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι *παραπολλὰ δίδονται διὰ τὴν συρίκταρ.*

Αἰσθάνομαι ἐν τούτοις ὅτι πρέπον εἶναι νὰ οἰκτείρω τοὺς δυστυχεῖς τούτους ἀνθρώπους, στοχαζόμενος ὅτι, μὲ ὅλην τὴν φρόνησιν ὅσην καυχῶμαι ὅτι διὰ τῆς ἡλικίας μου ἀπέκτησα, εἶναι μερικὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τόσον ὡραῖα, τόσον ὀρεκτικά, ὥστε, ἂν ἤθελαν ἐβγῆ εἰς δημοπρασίαν, φοβοῦμαι μήπως καὶ ἐγὼ αὐτὸς παρασυρθῶ εἰς τὴν ζημίαν μου ἀγοράζων αὐτά, καὶ οὕτω *δώσω πάλιν καὶ ἐγὼ παραπολὺ διὰ τὴν συρίκταρ.*

ΣΤ'

Νουθεσία γενική.

Ἐὰν κανεὶς σοῦ εἰπῇ ὅτι ἠμπορεῖς νὰ πλουτίσῃς κατ' ἄλλον τρόπον, εἰμὴ διὰ τῆς ἐργασίας[1] καὶ τῆς οἰκονομίας, μὴ τὸν ἀκούῃς, εἶναι ἀπατεών.

Σ.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 354.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Θρεπτικαὶ οὐσίαι.

Ἀρκετὸν καιρὸν διετρίψαμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτὸ πῦρ τοῦ σώματός μας, τὸ ὁποῖον καίει ὅ,τι τρώγομεν.

Μὴ νομίσῃς ὅμως, ὅτι ὅλα ὅσα τρώγομεν καίονται· διότι τότε τί θὰ ἔμενεν εἰς τὸ ταλαίπωρον αἷμα, διὰ νὰ θρέψῃ τὸ σῶμά μας;

Τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα καταναλίσκει ὁ στόμαχός μας διαιροῦνται εἰς δύο κλάσεις, εἰς ὑλικὸν καύσιμον, προωρισμένον τουτέστι νὰ καῇ, καὶ εἰς ὑλικὸν θρεπτικόν, τοῦ ὁποίου ἀποστολὴ εἶνε νὰ μᾶς θρέψῃ· τὸ ὑλικὸν τοῦτο ὀνομάζω συντομίας χάριν *θρεπτικὰς οὐσίας.* Μὴ νομίσῃς ὅμως, ὅτι τὰ δύο ταῦτα διάφορα ὑλικὰ εἶνε καὶ χωρισμένα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἡνωμένα μαζύ, καὶ ἕκαστος ὅλωμὸς (ἤτοι *βουκιὰ*), τὸν ὁποῖον καταπίνομεν, περιέχει συνήθως καὶ τὰ δύο.

Ἂς λάβωμεν π. χ. ἓν τεμάχιον ἄρτου. Ὁ ἄρτος αὐτὸς περιέχει ὅ,τι περιέχει καὶ τὸ ἄλευρον ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη. Ἰδοὺ δὲ πῶς δύνασαι νὰ εὕρῃς ἐντὸς τοῦ ἀλεύρου ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ καύσιμον ὑλικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ θρεπτικόν. Λάβε διὰ τῶν δακτύλων σου ὀλίγον ἄλευρον, καὶ χύσε ἐπ' αὐτοῦ σιγὰ σιγὰ ὀλίγον νερόν, ζυμώνουσα ἐλαφρὰ τὸ ἄλευρον διὰ τῶν δακτύλων· τὸ νερὸν θὰ λευκανθῇ, ἐννοεῖται, διερχόμενον διὰ τοῦ ἀλεύρου, ἂν δὲ τὸ συνάξῃς ἐντὸς μικροῦ ποτηρίου, θὰ ἰδῇς ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ κατασταλάξῃ, καὶ τὸ καταστάλαγμά του θὰ ἦνε λευκή τις λεπτοτάτη κόνις. Ἡ κόνις αὕτη λέγεται ἄμυλον, εἶνε δὲ ἡ *κόλλα* κοινῶς καὶ καταχρηστικῶς καλουμένη, αὐτὴ ἐκείνη διὰ τῆς ὁποίας *κολλάρουν* τὰ ἀσπρόρουχα. Ἡ κόλλα αὐτὴ εἶνε καλλίστη καύσιμος ὕλη, καὶ οἱ χημικοὶ εὗρον διὰ τῆς ἀναλύσεως ὅτι ἑκατὸν αὐτῆς δράμια περιέχουν

45 δράμια ἄνθρακος,
6 » ὑδρογόνου,
καὶ 49 » ὀξυγόνου.

Σοῦ λέγω τοὺς ἀριθμοὺς στρογγυλοὺς, διὰ νὰ μὴ βαρύνω τὴν μνήμην μου μὲ κλάσματα· τὸ αὐτὸ δὲ κάμνω καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀριθμοὺς, τοὺς ὁποίους θὰ σοῦ εἴπω σήμερον.

Ἐννοεῖς, πόσον καλὴ καύσιμος ὕλη πρέπει νὰ ἦνε αὐτὸ τὸ ἄμυλον, ἀφοῦ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν συστατικῶν του εἶνε ἄνθραξ.

Ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀλεύρου ἐκείνου φύγῃ τὸ ἄμυλον, θὰ μείνῃ εἰς τὰ δάκτυλά σου ὕλη τις λευκωπὴ, ἐλαστικὴ καὶ γλοιώδης, ἐκ τῆς ὁποίας κατασκευάζεται ὡραιοτάτη *κόλλα*, ἀληθινὴ καὶ ὄχι ὡς ἡ ἀνωτέρω, ἥτις, ὅταν ξηρανθῇ, γίνεται ἡμιδιαφανὴς καὶ λίαν εὔθραυστος. Περιέχει δὲ εἰς ἑκατὸν αὐτῆς δράμια

63 δράμια ἄνθρακος,
7 » ὑδρογόνου,
13 » ὀξυγόνου,
καὶ 17 » ἀζώτου.

Πρόσεξε τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν· εἶνε νέον πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσωμεν μετ' ὀλίγον.

— Ἀλλὰ τί μὲ μέλει, θὰ ἀνακράξῃς βεβαίως, δι' ὅλας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας τῆς κόλλας σου;

Περίμεινε ὀλίγον.

Εἶδες ποτέ σου νὰ παίρνουν αἷμα;

Δὲν τὸ πιστεύω.

Ἂν εἶχες ἴδει, θὰ παρετήρεις βεβαίως, ὅτι τὸ ἐξερχόμενον αἷμα χωρίζεται μόνον του μετ' ὀλίγον ἐντὸς τοῦ ἀγγείου εἰς δύο μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἓν εἶνε ὑγρόν τι κιτρινωπὸν καὶ διαφανὲς, τὸ δὲ ἄλλο κόκκινός τις πηκτὸς ὄγκος, ὅστις ἐπιπλέει καὶ ὀνομάζεται *θρόμβος* τοῦ αἵματος, ἢ *πλακοῦς* (τουτέστι πήττα), καθὼς λέγουσιν οἱ ἐπιστήμονες. Ὁ πλακοῦς αὐτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ ἐρυθρὰ μικρὰ σφαιρίδια, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, καὶ τὰ ὁποῖα συγκρατοῦνται διά τινος ὕλης ἰδιαιτέρας, ἥτις εἶνε λευκωπὴ, ἐλαστικὴ καὶ γλοιώδης. Ἡ ὕλη αὐτὴ, ὅταν ξηρανθῇ, γίνεται ἡμιδιαφανὴς καὶ εὔθραυστος, περιέχει δὲ εἰς ἑκατὸν αὐτῆς δράμια

63 δράμια ἄνθρακος,
7 » ὑδρογόνου,
13 » ὀξυγόνου,
καὶ 17 » ἀζώτου.

Ἡ ὕλη αὐτὴ ὀνομάζεται παρὰ τῶν φυσιολόγων *ἰνικὴ*, χρησιμεύει δὲ εἰς κατασκευὴν τῶν ἰνῶν τῶν μυῶν τοῦ σώματός μας.

Γελᾷς ἴσως, καὶ ἀπορεῖς ὅτι σοῦ λέγω δὶς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, καὶ σοῦ ἐπαναλαμβάνω τοὺς ἀριθμοὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους σοῦ εἶπα προκειμένου περὶ τῆς κόλλας.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν εἶνε ἀστεῖον, διότι τὰ δύο αὐτὰ πράγματα εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό, ὁ σοφώτερος δὲ τῶν ἐπιστημόνων ἤθελε πολὺ δυσκολευθῆ νὰ διακρίνῃ τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἂν τοῦ παρουσιάσῃς ξηραμένα καὶ τὰ δύο.

Βλέπεις λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀλεύρου, ἐντὸς τοῦ ἄρτου δηλαδὴ, περιέχονται ἕτοιμοι αἱ ἶνες τῶν μυῶν τοῦ σώματός μας, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχῇς περὶ τῆς θρέψεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες τρώγουσι μόνον ἄρτον.

— Ἀλλὰ τὰ μικρὰ παιδία, θὰ μ' ἐρωτήσῃς, τὰ ὁποῖα πίνουν μόνον γάλα, ποῦ εὑρίσκουν τὴν ἰνικὴν αὐτὴν, ἥτις εἶνε τόσον χρήσιμος καὶ τόσον θρεπτική;

Εἰς τὸ γάλα δὲν ὑπάρχει ἰνικὴ, τὸ ὁμολογῶ· ὑπάρχει ὅμως ἄλλο πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ ἴδιον.

Εἶδες ἴσως πηγμένον γάλα, καὶ γνωρίζεις, ὅτι, καθὼς τὸ αἷμα, χωρίζεται καὶ αὐτὸ, ὅταν πήξῃ, εἰς δύο μέρη. Ὑποκάτω μὲν μένει ὑγρόν τι κιτρινωπὸν καὶ διαφανὲς, ὁ ὀρρὸς καλούμενος· ὑπεράνω δὲ πηκτή τις μάζα λευκὴ, ἐκ τῆς ὁποίας κατασκευάζεται τὸ τυρίον. Ἂν ἐκ τῆς μάζης αὐτῆς ἀφαιρεθῶσι τὰ συστατικὰ τοῦ βουτύρου, μένει λευκή τις κόνις, ὀνομαζομένη *τυρία* ἀπὸ τοὺς φυσιολόγους, καὶ περιέχουσα εἰς ἑκατὸν αὐτῆς δράμια

63 δράμια ἄνθρακος,
7 » ὑδρογόνου,
13 » ὀξυγόνου,
καὶ 17 » ἀζώτου,

ἀπαράλλακτα δηλαδὴ ὅ,τι περιέχει καὶ ἡ κόλλα καὶ ἡ ἰνική.

Ἔχομεν λοιπὸν καὶ ἄλλην θρεπτικὴν οὐσίαν, ἥτις, σημείωσε καὶ τοῦτο, δὲν περιέχεται μόνον εἰς τὸ γάλα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ὄσπρια. Διὰ τοῦτο δὲ εἰς τὴν Κίναν κατασκευάζουσιν ἐξαίρετον τυρίον ἀπὸ ζύμην ὀσπρίων, τὴν ὁποίαν πήζουσι καὶ ἀλατίζουσι.

Δὲν ἐτελειώσαμεν ἀκόμη.

Γνωρίζεις βέβαια τὸ λεύκωμα, ἤτοι τὸ ἀσπράδι τοῦ αὐγοῦ, τὸ ὁποῖον ὅταν βράσῃ πήζει καὶ γίνεται τόσον λευκόν· τὸ ἀσπράδι αὐτὸ περιέχει ἐπίσης εἰς ἑκατὸν αὐτοῦ δράμια

63 δράμια ἄνθρακος,
7 » ὑδρογόνου.

κ. τ. λ., ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ κόλλα, ἡ ἰνικὴ καὶ ἡ τυρία.

Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τὰ πράγματα, τυρία, κόλλα, λεύκωμα καὶ ἰνικὴ εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, μὲ διαφόρους μορφάς.

Καιρὸς τώρα νὰ εἴπωμεν κἄτι τὶ καὶ περὶ τοῦ νέου γνωρίμου τὸν ὁποῖον ἐκάμαμεν σήμερον, δηλαδὴ τοῦ *ἀζώτου.*

Εἶνε καὶ αὐτὸ ἀέριον, τὸ ὁποῖον ἑνωμένον μὲ τὸ ὀξυγόνον ἀποτελεῖ τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν. Εἰσέρχεται καὶ αὐτὸ εἰς τοὺς πνεύμονάς μας, ἀλλ' ἐξέρχεται χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του. Μὴ νομίσῃς ὅμως, ὅτι εἶνε διὰ τοῦτο ἄχρηστον καὶ περιττόν· τὸ ἄζωτον, τὸ ὁποῖον αὐτὸ μόνον ἀποτελεῖ τὰ τέσσαρα πέμπτα τῆς ἀτμοσφαίρας, χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ μετριάζῃ τὴν καυστικότητα τοῦ ὀξυγόνου, ὅπερ, ἂν ἦτο μόνον, ἤθελε καύσει τὸν κόσμον ὁλόκληρον. Ὠνομάσθη δὲ τὸ ἄζωτον τοιουτοτρόπως, διότι μόνον του, ἐντελῶς κεχωρισμένον ἀπὸ τὸ ὀξυγόνον, εἶνε ἀκατάλληλον εἰς ἀναπνοὴν, καὶ φονεύει αὐθωρεὶ πᾶσαν ζωϊκὴν ὕπαρξιν. Εἶνε λοιπὸν, μόνον του, ἐναντίον εἰς τὴν ζωὴν, ἐνῷ ἑνούμενον μὲ τοὺς συνήθεις του συντρόφους, τὸ ὀξυγόνον δηλαδὴ, τὸ ὑδρογόνον καὶ τὸν ἄνθρακα, εἶνε, καθὼς εἴδομεν, τόσον χρήσιμον καὶ ἀπαραίτητον.

Ἕπεται τὸ τέλος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΛΙΒΙΓΚΣΤΩΝ

Ἐράνισμα.

Ὁ βίος τοῦ Λιβιγκστῶνος παρέχει τὸ ἄριστον ὑπόδειγμα ἀμώμου ἀρετῆς συνδεδεμένης πρὸς διάνοιαν τὰ μάλιστα ἀνεπτυγμένην· διὸ ἐπὶ τούτου ἁρμόζει τὸ ῥηθὲν, ὅτι ὡς μέτρον τῆς περὶ τῶν ἀνθρώπων ὀρθῆς κρίσεως πρέπει νὰ λαμβάνηται τὸ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἦθος.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἐκ παίδων ἔτι προωρισμένος ὢν νὰ καθέζῃ τὴν ὑπάτην θέσιν ἐν τοῖς συγχρόνοις περιηγηταῖς, ἔδειξεν ἀληθῶς καρτερίαν ἀκατάληπτον, ἥτις ἐνέπνευσεν αὐτῷ τὰ εὐγενέστερα σχέδια. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῷ σκληρῷ σχολείῳ τῆς πενίας παρεσκεύασεν ἑαυτὸν δεόντως πρὸς τοὺς μεγάλους ἀγῶνας, εἰς οὓς βραδύτερον ἐπεδόθη, καὶ ἐξήσκησεν ὅπως δυνηθῇ νὰ ὑπερπηδήσῃ θριαμβευτικῶς τὰ ἄπειρα ἐμπόδια, πρὸ τῶν ὁποίων ἤθελον ἀποδειλιάσει οἱ τολμηρότεροι τῶν περιηγητῶν.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐγεννήθη τῷ 1815 ἐν Βλαντὼρ, χωρίῳ τῆς Σκωτίας. Οἱ γονεῖς του ἁπλοῖ γεωργοὶ ὥρισαν αὐτῷ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐργάτου

1. Διὰ τῆς ἐργασίας, πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἄσκησις ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, καὶ διὰ τῆς οἰκονομίας, ἡ φειδὼ καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ κεφαλαίου. Ἡ παραγγελία τοῦ Φραγκλίνου δὲν ἀποκρούει τὴν νομιμότητα τῶν κληρονομιῶν, προϊόντων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας τῶν προηγουμένων γενεῶν.

ἔν τινι ὑφαντηρίῳ. Ὑπήκουσεν εἰς τὴν θέλησιν τῶν γονέων, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐφάνη ὅτι ὑψώθη τεῖχος κωλῦον αὐτὸν τῆς πρὸς τὴν ἐπισήμην ἀγούσης· ὁ Λιβιγκστὼν ὅμως εἶχε μάθει διὰ τῆς ἐπιμονῆς νὰ θραύῃ τὰ παρακωλύοντα τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐμπόδια, καὶ νὰ καθίσταται ἑκάστοτε κύριος ἑαυτοῦ. Ἐν τῷ ὑφαντηρίῳ διεμοίρασε τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀσχολίας, εἰς τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὴν μελέτην, περὶ τὴν ὁποίαν ἠσχολεῖτο τὴν πρωΐαν καὶ τὸ ἑσπέρας. Καὶ κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς ἐργασίας του, ὁσάκις ἠδύνατο, ἀνεγίνωσκεν ἐπιστημονικὸν ἢ φιλολογικὸν σύγγραμμα.

Τοιουτοτρόπως κατώρθωσε νὰ μάθῃ τὴν λατινικήν, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, φιλολογίαν, ἰατρικὴν καὶ θεολογίαν. Ἐν ἡλικίᾳ 19 ἐτῶν εἶχεν ἐκμάθει τὴν τέχνην τοῦ ὑφάντου καὶ κατεῖχεν οὕτως ἐπάγγελμα πρὸς πορισμὸν τῶν τοῦ βίου, ἐπάγγελμα κοπῶδες μὲν, ἀλλὰ σχετικῶς ἐπικερδές· δι' αὐτοῦ δὲ οἰκονομήσας χρηματικὸν ποσὸν ἀπῆλθε νὰ περατώσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Γλασκώῳ.

Ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ διενοήθη σχέδιον δυσχερὲς μὲν καὶ ἐργῶδες ἀλλ' εὐγενὲς καὶ σεμνὸν, τὸ νὰ πορευθῇ, γενόμενος ἱεραπόστολος, καὶ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Ἀνατολῆς, ὅπερ καὶ ἐπραγμάτωσεν.

Ἀφικόμενος εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος ἠναγκάσθη ν' ἀναστείλῃ τὴν περαιτέρω πορείαν του, ἅτε ὑφισταμένου τότε τοῦ μεταξὺ Ἄγγλων καὶ Κινέζων πολέμου διὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ ὀπίου, καὶ ἐπεχείρησε νὰ διδάξῃ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς φυλὰς τῆς Ἀφρικῆς. Αὐτόθι δὲ ἐνυμρεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ διδάκτορος Μοφὰτ, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰθισμένην πρὸς τὰς ἕξεις τῶν κατοίκων τῆς Μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς, καὶ παρεσκευάσθη πρὸς τὴν ἐπιφοβοκίνδυνον αὐτοῦ ἐπιχείρησιν.

Παραλαβὼν τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καί τινας τολμηροὺς συνοδοιπόρους, ὧν ἡγήτορες ἦσαν δύο ἀτρόμητοι κυνηγοί, ὁ Μουράῦ καὶ ὁ Ὀσβὲλ, ἤρξατο τῆς πρὸς Κεντρικὴν Ἀφρικὴν πορείας διὰ μεγάλης ἀμάξης, συρομένης ὑπὸ πέντε ζευγῶν βοῶν.

Ἡ συνοδία οὕτω βαίνουσα ἀφίκετο εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ὀράνζ, ἐντεῦθεν δὲ προελαύνουσα εἰσέδυσεν εἰς τὴν χώραν τοῦ Κουρουμὰν, ὅπου ὁ Λιβιγκστὼν μικροῦ ἐδέησε ν' ἀπολεσθῇ· διότι μαθὼν ὅτι φοβερὸς λέων ἐμάστιζε τὴν χώραν, ἔδραμεν ἔνοπλος εἰς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ, καὶ συναντήσας ἐπυροβόλησεν· ἀποτυχόντος ὅμως τοῦ βλήματος, ὁ λέων μανιώδης ὥρμησε καὶ δι' ἑνὸς ἅλματος συνέλαβεν εἰς τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ τὸν ἀσύνετον κυνηγόν· ἤθελε δὲ ἀναμφιβόλως κατασπαράξει, ἂν ταὐτοχρόνως ἄγριός τις τῶν ἐγχωρίων ἐκεῖ τυχὼν δὲν εἵλκυε πρὸς ἑαυτὸν διὰ τῶν γοερῶν κραυγῶν του τὴν λύσσαν τοῦ θηρίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τοὺς ὄνυχας διέφυγε διὰ τῆς ποδωκίας του, σώσας οὕτω τὸν ἡμέτερον ἱεραπόστολον ἀπὸ βεβαίου θανάτου.

Καί τοι τὸ προοίμιον τοῦτο τῆς ἐκδρομῆς ὑπῆρξεν ἥκιστα ἐνθαρρυντικὸν, ὁ Λιβιγκστὼν ἐπανέλαβε πολλάκις μετὰ πλείονος ἐπιτυχίας καὶ δεξιότητος παρόμοιας πράξεις. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀφρικῆς οὐδέποτε βλάπτουσι τοὺς λέοντας, διότι πιστεύουσιν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ἀρχηγῶν των μετεμψυχοῦται εἰς τὸ σῶμα τῶν βασιλέων τούτων τῆς ἐρήμου· προσεβεύουσι δὲ κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτῶν δοξασίας, ὅτι ἐκ τούτου προέρχεται ἡ ἀλκὴ καὶ τὸ φιλάρπαγον τῶν ζῴων τούτων· διὸ καὶ ὁτὲ μὲν κολακευτικῶς, ὁτὲ δὲ σκωπτικῶς ὁμιλοῦσι περὶ τῆς ἀπληστίας καὶ βουλημίας τούτων. Πίστις ὄντως πρωτόγονος, μαρτυροῦσα τὸν βαθμὸν τοῦ τρόμου, ὃν ἐμπνέουσιν οἱ τύραννοι τῶν καταδυναστευομένων ἐκείνων φυλῶν.

Ὁ Ὀσβὲλ καὶ Μουράῦ, οἱ συνοδοιπόροι κυνηγοὶ τοῦ Λιβιγκστὼν, ὡς πρὸς τὰ κυνηγετικὰ αὐτῶν ἔργα ἐδείχθησαν ἐνάμιλλοι τοῦ Νεμβρώδ· παρεῖχε δὲ καὶ ἡ χώρα, ἣν διέτρεχον, ἄφθονον κυνήγιον βουβάλων, καμηλοπαρδάλεων, ὀνάγρων, ἀντιλοπῶν, ῥινοκερώτων καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ζῴων. Τὸ διὰ πυροβόλων ὅπλων κυνήγιον ἐκίνει τὸν θαυμασμὸν καὶ διήγειρε τὴν ἔκπληξιν τῶν ἀγρίων, διότι θεωροῦσιν αὐτὸ οὐ μόνον μὴ συντελεστικὸν πρὸς ἄφθονον ἄγραν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. Δὲν ἐννοοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὅτι αὐτὸς οὗτος ὁ κίνδυνος εἶναι δι' ἡμᾶς τὸ μεγαλείτερον θέλγητρον πάσης ἐκδρομῆς.

Ὁ Λιβιγκστὼν καὶ οἱ συνοδῖται αὐτοῦ ὑπῆρξαν ἄχρι τοῦδε εὐτυχεῖς μὲν ὡς πρὸς τὸ κυνήγιον, ἀλλ' αἱ προσπάθειαί των πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἀπέβησαν φροῦδαι, διότι ὁ παχυλὸς καὶ περιωρισμένος νοῦς τῶν λαῶν ἐκείνων δὲν ἠδύνατο νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῆς ἀγροικοτέρας εἰδωλολατρείας. Ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν ἐκεῖ φυλῶν ἐπρότεινεν εἰς τὸν Λιβιγκστὼνα νὰ μεταχειρισθῇ τὸ μαστίγιον κατὰ τῶν ἀνθισταμένων ὡς μέσον ἡρωϊκόν· «οὐδὲν πράττουσιν», ἔλεγεν, «ἄνευ καταναγκασμοῦ». Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος ἱεραπόστολος ἀπέκρουσε τοιοῦτον εἶδος εὐαγγελικῆς προσηλύσεως.

Ὁ Λιβιγκστὼν διέμεινεν ἔτη τινὰ παρά τινι ἀρχηγῷ καλουμένῳ Σεχελῇ, περὶ τοῦ ὁποίου οἱ ὑπήκοοι ἔλεγον ὅτι εἶχεν ἀπόλυτον δύναμιν ἐπὶ τῶν νεφῶν· ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἱεραποστόλου παντελὴς ἀνυδρία κατεξήρανε τὴν χώραν, οἱ ἐγχώριοι ἀπέδωσαν τὸ κακὸν εἰς τὴν ἐκεῖ παρουσίαν τοῦ περιηγητοῦ, καὶ τὴν ὀλεθρίαν αὐτοῦ δρᾶσιν ἐπὶ τοῦ ἀρχηγοῦ· διὸ καὶ πρεσβεία ἐκ τῶν προὐχόντων τῆς φυλῆς ἐπισήμως καθικέτευσεν αὐτὸν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Σεχελῇ νὰ προκαλέσῃ ὀλίγην βροχήν. Ὁ Λιβιγκστὼν ὑπεσχέθη νὰ μὴ παρεμβάλῃ ἐμπόδιον,

ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχεν ἐκλίπει ἡ πλήρης ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν νεφελῶν ἐπίδρασιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἐτράπησαν αὐτοὶ οὗτοι πρὸς τὰς παραδοξοτέρας γοητείας· ἔκαυσαν νυκτερίδας, καρδίας θώων (τσακαλίων) καὶ ἧπαρ ἐλεφάντων πιθήκων πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θείου· δὲν κατέπεσεν ὅμως οὐδὲ ψεκὰς βροχῆς· οὕτω δὲ ὁ Λιβιγκστὼν γενόμενος ἀντικείμενον γενικοῦ μίσους ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν φυλὴν, καὶ ἐτράπη κατ' εὐθεῖαν πρὸς βορρᾶν· διῆλθε τὴν ἔρημον Καλαχαρὶ καὶ ἀνεκάλυψε μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1849 τὴν λίμνην Γκαμὶ, ἔνθα ὁ ἀρχηγὸς τῶν αὐτόθι φυλῶν ὑπεδέχθη κακῶς τοὺς νεωστὶ ἀφικομένους, καὶ ἠρνήθη νὰ δώσῃ ἢ νὰ πωλήσῃ αὐτοῖς αἶγας καὶ βόας, οὓς ἐζήτησαν· ἀντὶ τούτων προσήνεγκεν ὀδόντας ἐλεφάντων· εἰπόντος δὲ τοῦ Λιβιγκστῶνος ὅτι αὐτοὶ δὲν τρώγονται, ἀπεκρίθη ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἀγαπῶσι πολὺ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ· εἴτε φάγετε ἐξ αὐτῶν, εἴτε μὴ, οὐδὲν μέλει ἡμῖν· ἡμεῖς φυλάττομεν τοὺς βόας καὶ τὰς αἶγας δι' ἑαυτούς.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἐγκαταλιπὼν τὰς ἀφιλοξένους αὐτὰς ἀκτὰς μετέβη εἰς τὴν χώραν τῶν Κολολὸς ἢ Μακολολὸς, ἔνθα ἔπηξε τὸ κέντρον τῶν ἐκδρομῶν του· εὗρε δ' αὐτόθι κατοίκους νομάδας, ἐν ἄλλοις δὲ δύο ἀρχηγοὺς, τὸν Σεβιτουανὲ καὶ τὸν υἱὸν τούτου Σεκελετοῦ. Ἡ φυλὴ αὕτη πεπροικισμένη διὰ νοημοσύνης ἀνωτέρας τῆς τῶν γειτόνων, καθυστέρησεν οὐχ ἧττον τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως, κώλυμα μέγα παρ' αὐτῇ οὐσῶν τῶν ἐπικρατουσῶν ἀνοήτων παραδόσεων καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης δεισιδαιμονίας. Διὰ τοῦτο ὅταν ὁ Λιβιγκστὼν ἐκάλεσε τοὺς ἰθαγενεῖς ὅπως διδάξῃ τὴν ἀνάγνωσιν, οὗτοι ἠρνήθησαν ἐκ φόβου, θεωροῦντες τὴν ἀνάγνωσιν πρᾶξιν ἐπικινδύνου μαγείας. Εἷς μόνον τῶν ἀγρίων ἐκείνων, γενναιότερος τῶν λοιπῶν, συνήνεσε νὰ προσέλθῃ, ἀλλ' εὐθὺς, ὡς ἐπεδείχθη αὐτῷ τὸ ἀλφάβητον, ἐφαντάσθη ὅτι περιέστη ἐν κινδύνῳ, ἐξεπλάγη δὲ ἰδὼν, ἀφοῦ ἐσυλλάβισε τὰ πρῶτα γράμματα, ὅτι δὲν ἠσθένησε· καὶ σοβαρῶς πως ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τὸ ἀκίνδυνον τοῦ πράγματος. Ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει δὲ ταύτῃ οἱ ὁμόφυλοι αὐτῷ ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται κλίσιν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, ὅπερ συνετέλεσε ν' ἀναφανῶσι ταχέως παρ' αὐτοῖς σημεῖά τινα προόδου.

Αἱ γυναῖκες τῶν Μακολολὸς εἶναι φιλαρεσκόταται· φαίνονται δημοσίᾳ ἔχουσαι τὸ σῶμα ἀλληλιμμένον βουτύρῳ καὶ τὰς κνήμας βεβαρημένας ὑπὸ κρίκων χαλκίνων ἢ ἐλεφαντίνων. Ἔθος παρ' αὐταῖς ἀλλόκοτον καὶ ἥκιστα ἀρεστὸν ὑπάρχει ν' ἀποσπῶσι τοὺς ὀδόντας τῆς ἄνω σιαγόνος. Πλὴν ἄλλων δὲ πίνουσι καὶ ποτόν τι οἰνοπνευματῶδες *μογολόα* καλούμενον, οὗτινος μεθύσκονται· δέρουσι δὲ καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο κακὸν δὲν μένει ἀτιμώρητον· διότι ἐπὶ τῷ ἁπλῷ παραπόνῳ τοῦ δαρέντος, καταδικάζεται ἡ γυνὴ νὰ κομίσῃ αὐτὸν ἐπ' ὤμου εἰς τὸν οἶκον ἐν μέσῳ τῶν σκωμμάτων τοῦ πλήθους.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἕδραν αὐτοῦ κατέστησε τὴν Λινιαντὴν, πρωτεύουσαν τῶν Μακολολός. Ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἀνεῦρε τὸν Ζαμπέσην καὶ ἐποιήσατο εἰς τὰς ἑκατέρωθεν χώρας πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐκδρομάς. Ἐξέδραμε πρὸς ἀνατολὰς δι' ἀγνώστων χωρῶν, 400 λεύγας διανύσας, μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ, συνοδευόμενος ὑπὸ ἰθαγενῶν Μακολολὸς, πρὸς οὓς εἶχεν εὔλογον ἐμπιστοσύνην. Διαβὰς τὴν χώραν τῶν Βαροτσὲ διέμεινε χρόνον τινὰ ἐν Λονδᾷ, ἧς οἱ κάτοικοι εἶναι φιλοφρονέστατοι· ὅταν θέλωσι νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον αὐτοὺς δεῖγμα ἐξαιρέτου ὑποδοχῆς, φέρουσιν ἐντὸς δερματίνου σακκιδίου τέφραν ἢ ἄργιλλον καὶ δι' αὐτῶν τρίβουσι τὸ στῆθος καὶ τὸ ἄνω μέρος τῶν βραχιόνων. Οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν μαύρων ἐνταῦθα μοναρχῶν ὑπεδέχοντο τὸν Λιβιγκστῶνα φιλοφρόνως καὶ εὐμενῶς, περιέργως τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετάζοντες, ἰδίᾳ δὲ οἱ τῶν Λονδᾷ καὶ Βαλονδᾷ. Ἔτυχεν ὡσαύτως ἀκροάσεως παρὰ τῷ βασιλεῖ Χιντὲ, ὁ ὁποῖος πομπικῶς ὑπεδέχθη αὐτὸν περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ μεγιστάνων καὶ τῶν 100 γυναικῶν, ὧν ἡ τὴν πρώτην κατέχουσα θέσιν ἔφερεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς παράδοξον ἐρυθροῦν κάλυμμα.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἐπέδειξεν εἰς τὸν Χιντὲ, τοὺς αὐλικοὺς καὶ τὰς γυναῖκας μαγικὴν λυχνίαν. Ἡ ἐπιδειχθεῖσα αὐτοῖς εἰκὼν παρίστα τὴν θυσίαν τοῦ Ἀβραὰμ, οὗτινος ἡ σεβασμία μορφὴ καὶ ὁ λευκὸς πώγων τὰ μάλιστα εὐηρέστησε τοὺς θεατάς· ὁ Ἀβραὰμ ἐφάνη εἰς αὐτοὺς, πρὸ πάντων δ' εἰς τὰς γυναῖκας, σεβαστότερος τῶν ἀξέστων αὐτῶν εἰδώλων. Ὅταν ὅμως ὁ Λιβιγκστὼν ἐκίνησε τὴν ὕαλον τὴν φέρουσαν ἐντετυπωμένην τὴν εἰκόνα, καὶ μετεκινήθη ἡ μάχαιρα, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀβραὰμ εἶχεν ὑψωμένην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ υἱοῦ του, αἱ γυναῖκες, πρὸς τὰς ὁποίας ἔτυχε διευθυνομένη, νομίσασαι ὅτι αὐταὶ ἀντὶ τοῦ Ἰσαὰκ ἔμελλον ν' ἀποκεφαλισθῶσι, κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου καὶ ἔντρομοι ἐν ἀταξίᾳ πολλῇ καὶ συγχύσει ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταφυγοῦσαι ὑπὸ τὰς καλύβας. Ἀδύνατον ἀπέβη νὰ συναθροίσωσιν αὐτὰς ἐκ νέου. Ὁ Χιντὲ ἔμεινεν ἀτάραχος καὶ μετὰ τὴν παράστασιν ἠρεύνησε μετὰ σπουδῆς τὴν μαγικὴν λυχνίαν.

Ὁ Χιντὲ μετὰ 10 ἡμέρας ἀπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Λιβιγκστῶνα καὶ περιέβαλε τὸν λαιμὸν τούτου περιδεραίῳ, ἀφ' οὗ ἐκρέματο κωνικὸν κοχύλιον· τοῦτο ἦτο πιθανῶς εἶδός τι παρασήμου, οἷον εἰπεῖν ὁ μέγας σαυρὸς τοῦ τάγματος τοῦ Λονδᾷ!

Ἡ ἐντεῦθεν πρὸς τὰ πρόσω πορεία τῆς συνοδίας κατέστη δυσχερὴς, διότι εἰσῆλθεν εἰς τὰς χώρας, τὰς ὁποίας ἐπεσκέπτοντο συνεχῶς οἱ ἔμ-

ποροι Πορτογάλλοι καὶ οἱ δουλέμποροι, οἱ τοσαύτας κατὰ τῶν δυστυχῶν αὐτόθι κατοίκων ποιοῦντες καταδρομάς. Τοῦ ἡμετέρου εἰρηνικοῦ ἱεραποστόλου πλησιάζοντος, αἱ γυναῖκες ἐκρύπτοντο ἔντρομοι εἰς τὰς καλύβας των, οἱ δὲ μικροὶ μαῦροι περιδεεῖς κατελαμβάνοντο ὑπὸ ἀληθινῶν σπασμῶν.

Ὅταν ἡ συνοδία ἀφίκετο εἰς Ἅγιον Παῦλον τοῦ Λονδᾶ, ἡ θέα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ κατέπληξε καὶ ἐνέπνευσε τρόμον εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας Ζαμπεσιανούς.

— Ἐνομίζαμεν, εἶπον, ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἔχει ὅρια, ἀλλ' ὁ κόσμος αἴφνης δεικνύει ἡμῖν ὅτι ἐνταῦθα εἶναι τὸ τέρμα του, καὶ ὅτι πέραν δὲν ἐκτείνεται.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἀβλαβὴς δὲν ἀνεπαύθη ἐπὶ πολύ, ἀλλὰ τῇ 3 Νοεμβρίου 1855 ἐπεχείρησε νέα μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀναβὰς τὸν ποταμὸν Ζαμπέσην ἐχαιρέτισε διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Βικτωρίας, ὡς τίμιος Ἄγγλος, τὸν μεγαλοπρεπῆ καταράκτην, ἐξ οὗ ὁρμᾶται ὁ ποταμὸς οὗτος, ὄντα κατὰ τὸ μέγεθος ἐνάμιλλον τοῦ Νιαγάρα. Ἐπεσκέφθη διαφόρους φυλὰς ἀξίας σπουδῆς, ἐν οἷς τοὺς Βατοκὰ καὶ Βανυάϊ, οἰκοῦντας τανῦν τὴν Μονομοταπᾶ, οἵτινες ἐδείχθησαν φιλοφρονέστεροι τῶν Βαλονδᾶ· οὐχ ἧττον καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐμφάνισις τῶν Εὐρωπαίων ἐνέσπειρε μικρὸν τὸν τρόμον. Οἱ ἐγχώριοι οὗτοι, λέγει ὁ Λιβιγκστών, θέλοντες νὰ δείξωσι τὴν χαρὰν αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ἡμῶν, ἔπιπτον κατὰ γῆς ὕπτιοι καὶ ἐκυλίοντο πλήττοντες τοὺς μηροὺς· ἐγὼ δὲ δι' ὅλης τῆς δυνάμεώς μου ἐφώναζον πρὸς αὐτούς: «ἡσυχάσατε, δὲν ἔχω ἀνάγκην τοιούτων πραγμάτων»· ἀλλ' ἐκεῖνοι, νομίζοντες ὅτι δὲν εὕρισκον τὴν ὑποδοχὴν ἀρκοῦσαν, ἐξηκολούθουν κυλιόμενοι.

Ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ τῶν Βανυάϊ, παρ' ἐλπίδα ἀπαντᾷ τις πολίτευμα ὑπὸ μορφὴν δημοκρατίας τιμαριωτικῆς. Εἴθισται δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ ἐκλεγόμενος ἀρχηγὸς πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τὴν ἀπονεμομένην ὑπερτάτην ἀρχὴν ν' ἀποποιῆται αὐτήν, λέγων ὅτι εἶναι ἀνάξιος, ἄπειρος, ἀνίκανος νὰ καταλάβῃ τόσον ὑψηλὴν θέσιν. Φαίνεται ὅτι ἡ πολιτικὴ κωμῳδία δὲν ἔχει τὴν σκηνὴν αὐτῆς μόνον ἐν Εὐρώπῃ!

Ὁ Λιβιγκστὼν πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους οἱαςδήποτε φυλῆς καὶ χρώματος ἐφέρετο τιμίως, δικαίως καὶ εὐπροσηγόρως. Οἱ ἐγχώριοι Μακολολὸς ἀπένεμον αὐτῷ λατρείαν, δεικνύοντες πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν ἀπεριόριστον· διὸ καὶ ὑπὸ μεγάλης κατελήφθησαν λύπης ὁπόταν ὁ Λιβιγκστὼν, ἀφικόμενος εἰς τὰ παράλια τοῦ Ὠκεανοῦ, εἶπεν ὅτι πρόκειται ἤδη ν' ἀποχωρισθῇ αὐτῶν. Ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς πόδας του καὶ παρεκάλεσαν νὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ δὲν συνήνεσε φοβούμενος ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶσι ν' ἀνθέξωσι εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα τῆς Ἀγγλίας. Κατ' ἐξαίρεσιν παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα τῶν Ζαμπεσιανῶν, τὸν ῥωμαλαιότερον· ἀλλ' ἡ εὔνοια αὕτη ἀπέβη ὀλεθρία εἰς τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον μαῦρον· διότι ἐπιβιβασθεὶς εἰς τὸ πλοῖον, κατελήφθη ὑπὸ τοιούτου φόβου ἐκ τῆς θέας τῆς θαλάσσης, ὥστε κατέστη μανιακὸς καὶ ἕν τινι τῶν παροξυσμῶν τοῦ πάθους του ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὁ Λιβιγκστὼν ἐπανακάμψας εἰς Ἀγγλίαν ἔτυχεν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Ἀναχωρήσας ἄγνωστος ἐπανῆλθεν ἔχων φήμην εὐρωπαϊκήν. Κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ἀπουσίας του ἀπέμαθε τὰ ἤθη καὶ τὴν γλῶσσαν τῆς πατρίδος του. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεδόθη συντόνως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἀγγλικῆς καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν βιβλίῳ τὰ κατὰ τὴν περιοδείαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840-1856 εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς. Ὁ Λιβιγκστὼν δὲν εἶναι συγγραφεὺς, ἀλλ' ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀψευδὴς ἀφήγησις, ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀπέριττος παράστασις τῶν πραγμάτων ἀντικατέστησε παρ' αὐτῷ τὸ ὕφος καὶ τοὺς καλλωπισμοὺς τοῦ λόγου.

Τὴν ἀξιοθαύμαστον ἐκδρομὴν εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν ἔστεψεν ἡ ἐπιτυχία· διότι ὁ Λιβιγκστὼν ἐνεφορεῖτο ὑπὸ καρτερίας καὶ θάρρους πρὸς πᾶσαν δοκιμασίαν· διὰ τῆς εὐσταθείας τοῦ ἤθους ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ἐγχωρίους, διὰ τῆς τιμιότητος δὲ καὶ μετριότητος κατεπράυνε τὴν δυσπιστίαν αὐτῶν καὶ προσείλκυε τὰς συμπαθείας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐξ ἴσου ὑπηρέτησε τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ κατέστησεν αὖθις σεβαστὸν τὸ Εὐρωπαϊκὸν ὄνομα εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς, μειώσας κατὰ πολὺ τὸν τρόμον καὶ τὸ μῖσος ὅπερ τὸ ὄνομα τοῦτο διήγειρεν αὐτοῖς. Ἔσπειρεν εἰς τοὺς κόλπους ἀγροίκων φυλῶν σπέρματα προόδου, ἅτινα δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ καρποφορήσωσιν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐτίμησεν ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ καὶ φιλοσοφικωτέρᾳ ἐννοίᾳ τὸ σεμνὸν ἀξίωμα τοῦ ἱεραποστόλου.

Ἕπεται τὸ τέλος. Α. Μιλιαρακης.

Η ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΙΝΔΟΙΣ ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Paul Janet ἐπιγραφομένου «Ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης σχετιζομένης πρὸς τὴν ἠθικήν».

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 357.

Ἐὰν ὁ Βραχμανισμὸς ὡς θεμελιῶδες δόγμα ἔχῃ τὴν ἀνισότητα τῶν τάξεων, ὁ Βουδδισμὸς ἀπ' ἐναντίας στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἰσότητος, καὶ εἰ μὴ προέθετο ὡς σκοπὸν, τοὐλάχιστον ἔσχεν ὡς συνέπειαν τὴν κατάργησιν τῶν κάστεων καὶ τῆς θεοκρατίας.

Ἀλλ' ὅμως δέον ἐνταῦθα νὰ προφυλαχθῶμεν μὴ περιπέσωμεν εἴς τινα ὑπερβολήν. Ὁ Εὐγένειος Βουρνούφιος ὀρθῶς παρετήρησεν, ὅτι Κακιαμούνης, ὁ ἅγιος θεμελιωτὴς τῆς Βουδδικῆς θρησκείας, δὲν διενοήθη νὰ προσβάλῃ τὴν πολιτικὴν τῶν κάστεων σύστασιν. Καθάπερ ὁ Ἰησοῦς, οὕτω καὶ ὁ Βούδδας ἄλλο τι δὲν διενοήθη εἰμὴ ἠθικήν τινα μεταρρύθμισιν. Εἰς τὰ ἀρχαιότατα Συναξάρια, εἰς τὰς κανονικὰς Βίβλους τοῦ Βουδδισμοῦ, αἵτινες ἐπαναλαμβάνουσι τὰ πρῶτα κηρύγματα τοῦ Κακιαμούνου οὐδεμία ἀπαντᾷ ἀντίρρησις κατὰ τῶν κάστεων· τοὐναντίον δὲ φαίνεται ὅτι τὰς θεωρεῖ ὡς τι κοινῶς παραδεδεγμένον, ὅπερ οὐδόλως σκοπεῖ νὰ τροπολογήσῃ· ἀλλ' ἐὰν δὲν προκηρύττῃ τὴν κοινωνικὴν ἰσότητα, προκηρύττει ὅμως τὴν βάσιν ταύτης τὴν θρησκευτικήν.

Κατὰ τὴν Βραχμανικὴν διδασκαλίαν, ἡ ἐπιστήμη, ἡ εὐλάβεια, ἡ σωτηρία τρόπον τινὰ ἐπεφυλάττοντο εἰς μόνον τὸν Βραχμᾶνον, αἱ δ' ἄλλαι τάξεις περιωρίζοντο εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἔργα καὶ δὲν ἐλάμβανον τὴν θρησκευτικὴν τροφὴν εἰμὴ διὰ τῶν Βραχμάνων. Τοὐναντίον δὲ ὁ Κακιαμούνης προσκαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους πασῶν τῶν κλάσεων ν' ἀπολαύσωσι τοῦ ἀσκητικοῦ βίου. Βραχμᾶνοι, πένητες καὶ ἀμαθεῖς, ἐργάται, ἔμποροι, δοῦλοι, πάντες προσεκαλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ ἵνα γείνωσι *Βοῦδδαι*, ἤτοι *σοφοί*, καὶ νὰ συμμετάσχωσι τῶν εἰς τὸν ἀσκητικὸν βίον ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν. Οἱ φιλόσοφοι Καπίλας καὶ Πανταδιάλης εἶχον ἤδη ἐπιληρθῆ τοῦ ἔργου τούτου, προσβάλλοντες ὡς ἀνωφελῆ τὰ ὑπὸ τῶν Βέδων παραγγελλόμενα ἐξωτερικὰ ἔργα, καὶ εἰς ταῦτα ἀντικαθιστῶντες τὴν τελετὴν τοῦ προσωπικοῦ ἀσκητισμοῦ. Ὁ Καπίλας εἶχε καταστήσει, ἂν ὄχι ἐν πράγματι, τοὐλάχιστον ἐν ἀρχῇ ἐφικτὸν τοῖς πᾶσι τὸν τίτλον τοῦ ἀσκητοῦ, ὅστις τέως ἦν τὸ συμπλήρωμα καὶ ἡ σχεδὸν ἀποκλειστικὴ προνομία τοῦ βίου τοῦ Βραχμάνου. Ὁ Κακίας προέβη καὶ προσωτέρω· ἀνέθηκεν εἰς μονήρεις τινὰς φιλοσόφους τὴν διοργάνωσιν μοναχικοῦ τάγματος. Προσεκάλεσεν ἅπαντας ἀδιακρίτως τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἰσότητα τοῦ μοναχικοῦ βίου διὰ τῆς ὡραίας ταύτης προσφωνήσεως· «Ὁ νόμος μου εἶναι νόμος τῆς χάριτος πρὸς ἅπαντας· τί δὲ εἶναι νόμος τῆς χάριτος πρὸς ἅπαντας; εἶναι ὁ νόμος καθ' ὃν ἄθλιοι ἐπαῖται γίνονται μοναχοί».

Αἱ ἀρχαὶ αὗται, καίπερ μὴ ἀπευθυνόμεναι ἀμέσως κατὰ τοῦ συστήματος τῶν κάστεων, οὐχ ἧττον ὅμως τὸ ἐκλόνιζον. Ἀφ' ἑνὸς μὲν δι' αὐτῶν ἀνεγνωρίζετο ἰσότης τις, τοὐλάχιστον ἡ πνευματικὴ, μεταξὺ τῶν διαφόρων κάστεων, μετά τινος μάλιστα ἰδιαιτέρας συμπαθείας πρὸς τὰς ὑποδεεστέρας· διότι ἕν τινι Βουδδικῷ συναξαρίῳ θεός τις σκοπῶν νὰ γένῃ μοναχὸς ἐκφωνεῖ τὸν λόγον τοῦτον· «Θέλω νὰ γένω μοναχὸς καὶ νὰ ἐνασκῶ τὴν θείαν διδασκαλίαν, ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ ἐναγκαλισθῇ τις τὸν μοναχικὸν βίον, ἐὰν ἀναγεννᾶται ἐν ὑψηλῇ καὶ λαμπρᾷ οἰκογενείᾳ· *τοὐναντίον δὲ τοῦτο εἶναι εὔκολον, ὅταν ἔλκῃ τὸ γένος ἐκ πτωχῶν καὶ ἀσήμων*». Ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ ἀρχαὶ αὗται κατέστρεφον τὴν τάξιν τῶν Βραχμάνων, διότι κατ' αὐτὰς τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἡ εὐλάβεια δὲν εἶναι προνομία τοῦ γένους, ἀλλὰ δικαίωμα τῆς ἀρετῆς, τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀξίας. Τὸ ἱερατικὸν σῶμα δὲν ἦτο πλέον κληρονομικὸν καὶ ἀριστοκρατικόν, ἀλλ' ἄγαμον, στρατολογούμενον ἐξ ἁπασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ὅθεν τὸ πρῶτον κατὰ τῆς τῶν Βραχμάνων κάστεως ἀπευθύνονται αἱ ἀρχαιότατα τοῦ Βουδδισμοῦ ἀντιρρήσεις. «Μεταξὺ Βραχμάνου καὶ ἀνθρώπου ἄλλης κάστεως, λέγει ἀρχαῖον συναξάριον, δὲν ὑφίσταται ἡ διαφορὰ ἐκείνη ἡ μεταξὺ τοῦ λίθου καὶ τοῦ χρυσίου, μεταξὺ τοῦ σκότους καὶ τοῦ φωτὸς ἐνυπάρχουσα. Καὶ τῳόντι ὁ Βραχμᾶνος οὔτε ἐκ τοῦ αἰθέρος ἐξῆλθεν, οὔτε ἐκ τοῦ ἀνέμου· οὐδὲ τὴν γῆν διέσχισεν, ἵνα προβῇ εἰς φῶς. Ἀλλ' ἐγεννήθη ἐκ γυναικείας νηδύος ὡς ὁ ποταπὸς ἄνθρωπος. Ποῦ βλέπεις λοιπὸν τὴν αἰτίαν τῆς εὐγενείας τοῦ μὲν, καὶ τῆς ἀγενείας τοῦ δέ; Αὐτὸς οὗτος ὁ Βραχμᾶνος ὅταν ἀποθάνῃ ἐγκαταλείπεται ὡς τι εὐτελὲς καὶ ἀκάθαρτον· ὑπόκειται εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους εἰς οὓς καὶ οἱ τῶν ἄλλων κάστεων. Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἡ διαφορά;»

Τὸ αὐτὸ αἴσθημα τῆς ἰσότητος ἐκδηλοῦται καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐκφωνηθέντι ὑπὸ τοῦ Ἀκόκα, τοῦ μεγίστου βασιλέως τοῦ Βουδδισμοῦ, ὅστις ἐχρημάτισεν οὕτως εἰπεῖν ἄλλος Κωνσταντῖνος. ..... «Ἐκεῖνος εἶναι σοφὸς, λέγει, ὅστις δὲν βλέπει διαφορὰν μεταξὺ τῶν σωμάτων τοῦ ἡγεμόνος καὶ τοῦ δούλου.... Μόνα τὰ κοσμήματα καὶ ὁ καλλωπισμὸς ἀποτελοῦσι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος. Ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὐσιῶδες εἶναι τὸ δυνάμενον νὰ εὑρεθῇ καὶ ἐν εὐτελεῖ σώματι, ὅπερ οἱ σοφοὶ ὀφείλουσι ν' ἀσπάζωνται καὶ νὰ τιμῶσι». Μνημονεύσωμεν προσέτι καὶ τὸ θελκτικὸν τοῦτο συναξάριον· «Ἡμέραν τινὰ Ἀνάνδας, ὁ ὑπηρέτης τοῦ Κακιαμούνη, συναντήσας νεάνιδα ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Χανδάλων ἀντλοῦσαν ὕδωρ, ζητεῖ παρ' αὐτῆς νὰ πίῃ. Ἀλλ' ἡ νεᾶνις, φοβηθεῖσα μὴ μιάνῃ αὐτὸν διὰ τοῦ συγχρωτισμοῦ της, τὸν εἰδοποιεῖ ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῇ κάστει τῶν Ματάγγων καὶ ὅτι δὲν εἶναι θεμιτὸν αὐτῇ νὰ πλησιάσῃ εἰς μοναχόν.—Δὲν σ' ἐρωτῶ, ἀδελφή μου, οὔτε περὶ τῆς κάστεως οὔτε περὶ τῆς οἰκογενείας σου, ἀλλὰ σοῦ ζητῶ ὕδωρ, ἂν δύνασαι νὰ μοὶ δώσῃς ἐξ αὐτοῦ.—Ἡ νεᾶνις συνέλαβεν ἔρωτα πρὸς τὸν Ἀνάνδαν, κατόπιν δὲ ἀσπασθεῖσα τὸ θρήσκευμα τοῦ Βούδδα, ἐγένετο μοναχή».

Ὀψιαίτερον ὁ Βουδδισμὸς διεκηρύχθη συστηματικῶς κατὰ τῆς συστάσεως τῶν κάστεων, μνημονεύεται δὲ πραγματεία τις ἐριστικὴ, τὸ Βαδιζακοῦχι, συγγραφεῖσα ἐν ἐποχῇ ἀγνώστῳ, ἀλλ

ἀρχαία, ὑπό τινος μοναχοῦ Βουδδιςοῦ, κατὰ τῆς θεσμοθεσίας τῶν κάστεων. Αἱ ἀντιρρήσεις τοῦ Βουδδισμοῦ εἰσὶ διτταί· αἱ μὲν παραλαμβάνονται ἐκ τῶν σεβαστωτέρων βίβλων αὐτῶν τῶν Βραχμάνων, αἱ δὲ στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς φυσικῆς ἰσότητος πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ συγγραφεὺς δεικνύει διὰ μαρτυριῶν ἀναφερομένων ἐκ τῶν Βέδων, τοῦ Μανοῦ καὶ τοῦ Μαχαβαράτα, ὅτι ἡ ἰδιότης τοῦ Βραχμάνου δὲν εἶναι συμφυὴς οὔτε μετὰ τῆς ἐν ἡμῖν ζώσης ἀρχῆς οὔτε μετὰ τοῦ σώματος ἐν ᾧ ἑδρεύει ἡ ἀρχὴ αὕτη, καὶ ὅτι οὔτε ἐκ τῆς γεννήσεως πηγάζει οὔτε ἐκ τῆς ἐπιστήμης, οὔτε ἐκ τῶν ἱεροτελεστιῶν, οὔτε ἐκ τῆς τηρήσεως τῶν ἠθικῶν καθηκόντων, οὔτε ἐκ τῆς γνώσεως τῶν Βέδων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰδιότης αὕτη οὔτε συμφυὴς εἶναι, οὔτε ἐπίκτητος, ἄρα δὲν ὑπάρχει ἢ μᾶλλον ἅπαντες δύνανται νὰ γένωσι κάτοχοι αὐτῆς· διότι, κατὰ τὸν συγγραφέα, ἡ ἰδιότης τοῦ Βραχμάνου εἶναι κατάστασις καθαρότητος ἐχούσης τὴν ἐκθαμβοῦσαν λευκότητα τοῦ ἄνθους τῆς Ἰάσμης. Ἐπιμένει δ' ἐξελέγχων τὸ παράλογον τοῦ νόμου τοῦ ἀπαγορεύοντος εἰς τὸν Σούδραν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, διότι δῆθεν προορισμὸς αὐτοῦ εἶναι νὰ δουλεύῃ τοῖς Βραχμάνοις. Τέλος δὲ τὰ φιλοσοφικὰ αὐτοῦ ἐπιχειρήματα ἀπευθύνονται κυρίως κατὰ τοῦ μύθου τοῦ παριστάνοντος τὰς τέσσαρας κάστεις διαδοχικῶς ἐξερχομένας ἐκ τῶν τεσσάρων μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Βράμα, ἐκ τῆς κεφαλῆς, τῶν βραχιόνων, τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. «Τὸ Kudumbava καὶ τὸ Panava, (ὀνόματα δένδρων), λέγει, φέρουσι καρποὺς ἐκφυομένους ἐκ τῶν κλάδων τοῦ καυλοῦ, τῶν διαρθρώσεων καὶ τῶν ῥιζῶν· καὶ ὅμως οἱ καρποὶ οὗτοι δὲν διαστέλλονται ἀλλήλων, οὐδὲ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὁ μὲν τῶν καρπῶν τούτων εἶναι ὁ Βραχμᾶνος, ὁ δὲ ὁ πολεμιστής, ὁ δὲ ὁ γεωργός, ὁ δὲ ὁ δοῦλος· διότι ἅπαντες εἰσὶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ δένδρου. Δὲν εἶναι λοιπὸν τέσσαρες τάξεις, ἀλλὰ μία μόνη.

Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Ἀνατολὴ διά τινος ἐσωτερικῆς καὶ ὅλως αὐθορμήτου ἐργασίας, ἔφθασεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τῶν ἀνθρώπων ἰσότητος, ἢ τοὐλάχιστον τῆς θρησκευτικῆς. Διὰ μόνης τῆς συστάσεως τοῦ ἀγάμου βίου τῆς ἱερατικῆς τάξεως, οἱ Βραχμᾶνοι ἀπώλεσαν τὰς κληρονομικὰς αὐτῶν προνομίας· ἡ σωτηρία κατέστη ἀναγκαίως προσιτὴ τοῖς πᾶσι, διότι ἡ ἱερατικὴ τάξις δὲν ἠδύνατο νὰ στρατολογῆται αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς κληρονομικῶς. Ὅθεν ἐνῷ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἡ ἀγαμία κατέστη τὸ ἰσχυρότερον ὅπλον τῆς Ἐκκλησίας ὅπως διαζευχθῇ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας καὶ σχηματίσῃ σῶμα ἀνεξάρτητον, ὑπέρτερον τῶν μεθορίων καὶ τῶν νόμων, ἀπ' ἐναντίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐγένετο μέσον ἀπελευθερώσεως, ἀνοῖγον εἰς ἅπαντας τὸ τῆς ἱερωσύνης στάδιον. Ναὶ μὲν καταστρέφων ὁ Βουδδισμὸς τὴν τάξιν τῶν ἱερέων δὲν συγκατέστρεψε καὶ τὰς ἄλλας· ἀλλ' ἱκανὸν ἤδη ἐτελέσθη κατόρθωμα διὰ τῆς καταργήσεως τῆς θεοκρατίας καὶ διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἀπελευθερώσεως τῶν πτωχῶν καὶ καταδυναστευομένων.

Οὐχὶ δὲ μόνον ἕνεκα τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἰσότητος ὁ Βουδδισμὸς ἐγένετο πρόοδος καὶ τελειοποίησις τοῦ Βραχμανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐξαισίας ἀναπτύξεως ἣν παρέσχεν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς φιλανθρωπίας, τῆς ἀδελφότητος, αἵτινες ἐμπεριείχοντο μὲν ἤδη ἐν δυνάμει τοῖς νόμοις τοῦ Μανοῦ, ἀλλ' ἀποτόμως κατεστέλλοντο διὰ τῆς ἀπεχθοῦς ἀρχῆς τῶν κάστεων. Καθάπερ ὁ Χριστιανισμὸς μετεμόρφωσε τὸν Μωσαϊσμὸν ἀποβαλὼν πᾶν εἴ τι εἶχεν ὑπαγορεύσει ἡ ἀρχαία ὠμότης, καὶ ἀναπτύξας τὰ εὐγενέστερα στοιχεῖα ἐκείνης τῆς ἠθικῆς, οὕτω καὶ ὁ Βουδδισμὸς ἀναπτύσσει, ἀποκαθαίρει, ἐξευγενίζει, ἀπαλύνει τὴν ἠθικὴν τοῦ Βραχμανισμοῦ. Καθάπερ ὁ Χριστιανισμὸς οὕτω καὶ ὁ Βουδδισμὸς εἶναι διδασκαλία παρακλήσεως. «Ὅς τις ζητεῖ καταφύγιον εἰς τὸν Βούδδαν, ἐκεῖνος γινώσκει τὸ ἀσφαλέστερον ἄσυλον, ἐκεῖσε δ' ἀφικόμενος ἀπαλλάττεται πάσης ὀδύνης». Οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Ὁ Βουδδισμὸς εἶναι διδασκαλία ταπεινοφροσύνης. «Τὰ ἐν τῷ βίῳ ἀγαθὰ ὑμῶν ἔργα, ὦ μοναχοί, λέγει ὁ Βούδδας, ἀποκρύπτετε, τὰς δὲ ἁμαρτίας ὑμῶν ἀποκαλύπτετε». Οὕτω καὶ τὸ Εὐαγγέλιον· «Ὅταν νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί... Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι». Ἔτι δὲ ὁ Βουδδισμὸς διδάσκει τὴν σωφροσύνην, τὴν ἀγάπην, τὴν εὐσέβειαν, τὴν συγχώρησιν τῶν ἀδικιῶν, καθάπερ τοῦτο ἀποδεικνύουσι πλεῖστα ὅσα συναξάρια· ἐκ τούτων δὲ ἐκλέγομεν τινά, ὧν τὸ ποιητικὸν κάλλος ἰσοφαρίζει πρὸς τὸ ἠθικόν.

Ἰδοὺ, π.χ., ἡ παραβολὴ ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα τῆς πραότητος καὶ τῆς ἀγάπης ἐκφράζεται λυρικώτατα καὶ ἐμφαντικώτατα. Ἔμπορός τις Πούρνας τοὔνομα ἔρχεται νὰ συμβουλευθῇ τὸν Βούδδαν περὶ τῆς ὁδοιπορίας ἣν προτίθεται νὰ διανύσῃ εἰς χώραν κατοικουμένην ὑπὸ βαρβάρων καὶ ἀνημέρων ἀνθρώπων. «Εἰσί, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ θεὸς, ἄνθρωποι παράφοροι, σκληροί, ὀργίλοι, μανιακοί, αὐθάδεις. Ἐὰν σοὶ ἀποτείνωσι κατὰ πρόσωπον λόγους ἀποτόμους καὶ βαναύσους, ἐὰν παροργισθῶσιν ἐναντίον σου, τί θὰ νομίσῃς περὶ αὐτῶν;— Ἐὰν μοὶ ἀποτείνωσι κατὰ πρόσωπον λόγους αἰσχροὺς, βαναύσους, ἀποτόμους, ἰδοὺ τί θὰ νομίσω· ὅτι εἰσὶ βεβαίως ἄνθρωποι ἀγαθοί, διότι μοὶ ἀποτείνουσι κατὰ πρόσωπον λόγους αἰσχροὺς, ἀλλ' οὔτε διὰ τῆς χειρὸς, οὔτε διὰ λιθοβολήματος μὲ πλήττουσιν.— Ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς χειρὸς καὶ διὰ λιθοβολήματος σὲ πλήξωσι, τί θὰ νομίσῃς;— Θὰ ὑπολάβω ὅτι εἰσὶν ἄνθρωποι ἀγαθοὶ καὶ πρᾷοι, διότι μὲ πλήττουσι διὰ τῆς χειρὸς καὶ διὰ λιθοβολήματος, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς ῥάβδου, οὐδὲ διὰ τοῦ ξίφους.— Ἀλλ' ἐὰν σὲ πλήξωσι διὰ τῆς ῥάβδου ἢ διὰ τοῦ ξίφους, τί θὰ νομίσῃς;— Ὅτι εἰσὶν ἄνθρωποι ἀγαθοὶ καὶ πρᾷοι, διότι μὲ πλήττουσι διὰ τῆς ῥάβδου καὶ τοῦ ξίφους, ἀλλὰ δὲν μὲ ἀποκτείνουσιν.— Ἀλλ' ἐὰν σὲ ἀποκτείνωσι, τί θὰ νομίσῃς περὶ τούτου;— Ὅτι εἰσὶν ἄνθρωποι ἀγαθοὶ καὶ πρᾷοι, διότι μὲ ἀπαλλάττουσι διὰ βραχείας ὀδύνης τοῦ σώματος τούτου, τοῦ ἐμπεπλησμένου ῥύπου καὶ ἀκαθαρσίας.— Ἔστω, ἔστω, Πούρνα, λέγει ὁ Βούδδας, δύνασαι νὰ ἐγκατασταθῇς εἰς τὴν χώραν ἐκείνων τῶν βαρβάρων· ἀπαλλαχθεὶς, ἀπάλλαξον· περαιωθεὶς εἰς τὴν ἑτέραν ὄχθην, περαίωσον καὶ τοὺς ἄλλους· παρηγορηθεὶς, παρηγόρησον· ἀφικόμενος εἰς τὸν ἐντελῆ Νιρβάναν, καθοδήγησον καὶ τοὺς ἄλλους».

Οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ Χριστιανισμῷ ἀπαντῶσιν ἠθικώτερα ἀξιώματα, περικαλλέστερα παραδείγματα σωφροσύνης, εὐσεβείας καὶ ἀγάπης, ἢ τὰ ἐν τοῖς ἐφεξῆς δύο συναξαρίοις περιεχόμενα.

Ἑταίρα τις περιβόητος διὰ τὰ θέλγητρά της, τοὐπίκλην Βασαδάττα, συλλαμβάνει ἔρωτα πρὸς τὸν υἱὸν ἐμπόρου, νέον εὐσεβῆ καὶ ἁγνὸν, καὶ διὰ τῆς θεραπαίνης της μεταπέμπεται αὐτόν. «Ἀδελφή μου, ἀπαντᾷ πρὸς αὐτὴν ὁ νέος, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ σ' ἐπισκεφθῶ». Πέμπει πρὸς αὐτὸν ἐκ δευτέρου τὴν ὑπηρέτριαν αὐτῆς. «Ἀδελφή μου, ἐπαναλαμβάνει ὁ νέος, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ σ' ἐπισκεφθῶ.» Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἡ ἑταίρα περιπίπτει εἰς ἔγκλημα, καὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως δεινῶς ἀκρωτηριάζεται, ὥστε τὸ εἶδος αὐτῆς καθίσταται φρικῶδες καὶ ἄμορφον· οὕτω δ' ἔχουσα ἐγκαταλείπεται ἔν τινι κοιμητηρίῳ. Τῆς εὐκαιρίας ταύτης δράττεται ὁ νέος ἔμπορος ὅπως μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψίν της. «Ἀπώλεσε, λέγει, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν εὐθυμίαν της· τώρα εἶναι καιρὸς νὰ τὴν ἴδω». Ἡ ἀθλία, βλέπουσα αὐτὸν, λέγει· «Υἱὲ τοῦ κυρίου μου, ὅτε τὸ σῶμά μου ἦν γλυκὺ ὡς τὸ ἄνθος τοῦ λωτοῦ, ὅτε ἦν κεκαλλωπισμένον καὶ πλουσίως ἐνδεδυμένον, ἔσχον τὴν κακοτυχίαν νὰ μὴ σὲ ἴδω. Σήμερον, διὰ τί ἔρχεσαι ἐνταῦθα νὰ θεωρήσῃς σῶμα μεμολυσμένον μὲ αἷμα καὶ βόρβορον;— Ἀδελφή μου, ἀπεκρίνατο ὁ νέος, δὲν ἦλθον προλαβόντως εἰς ἐπίσκεψίν σου προσελκυσθεὶς ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ἔρχομαι σήμερον ἵνα γνῶ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς γυναικὸς, ἥτις εἶναι τὸ ἄθλιον ἀντικείμενον τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀπολαύσεως». Ἔπειτα τὴν παρηγορεῖ διὰ τῆς τοῦ νόμου διδασκαλίας· οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐπανάγουσι τὴν ἠρεμίαν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς δυστήνου γυναικὸς, ἥτις ἀποθνήσκει ὁμολογοῦσα πίστιν εἰς τὸν Βούδδαν, ἵνα παρευθὺς ἀναγεννηθῇ μεταξὺ τῶν θεῶν.

Ὁσονδήποτε συγκινητικὸν καὶ ἂν ᾖ τὸ συναξάριον τοῦτο, ἐλαττοῦται ὅμως ὡς πρὸς τὸ τοῦ Κουνάλα, τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως Ἀκόκα. Τοῦτο δὲ, εἴτε ἱστορικὸν, εἴτε μὴ, συνάπτει βεβαίως πάντα τὰ εἴδη τοῦ κάλλους.— Ἡ μητρυιὰ τοῦ Κουνάλα, καθάπερ ἡ ἑταίρα τοῦ προηγουμένου συναξαρίου, ἐμμανῶς ἐρᾶται τοῦ νέου τούτου ἡγεμονόπαιδος· καὶ ἡ ἐξ Ἰνδίας αὕτη Φαίδρα ἐκφαίνει τὸ πάθος της διὰ τοῦ φλογερωτέρου τρόπου, ὃν ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Ῥακίνας δὲν ὑπηρέβησαν.

«Εἰς τὴν θέαν τοῦ χαριεστάτου προσώπου σου, τοῦ ὡραίου σώματος καὶ τῶν γοητευτικῶν ὀφθαλμῶν σου, ὅλη καταφλέγομαι, ὡς τὸ ἀπεξηραμμένον ἄχυρον, ὅπερ καταναλίσκει ἡ πυρκαϊὰ τοῦ δάσους». Ὁ Κουνάλας, ὡς ἄλλος Ἱππόλυτος, ἀπαντῶν πρὸς αὐτὴν ἐκφέρει τοὺς ὡραίους τούτους καὶ γενναίους λόγους· «Μὴ λέγε ταῦτα ἐνώπιον υἱοῦ, διότι σὺ εἶσαι πρὸς ἐμὲ μήτηρ· παραίτησον τὸ παράφορον τοῦτο πάθος· ὁ ἔρως οὗτος ἄγει σε εἰς τὸν ᾅδην». Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀθλία γυνὴ ἐπιμένει καὶ τὸν πιέζει, «Ὦ μῆτέρ μου, λέγει ὁ ἡγεμονόπαις, προτιμῶ τὸν θάνατον μένων ἄγνός. Δὲν ἀνέχομαι βίον ὃν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εὑρίσκουσιν ἐπιλήψιμον». Ἐν τούτοις ἡ βασίλισσα ἐπιτυγχάνει παρὰ τοῦ συζύγου της τὴν ἄδειαν ἵνα βασιλεύσῃ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα· ὠφελεῖται ἐκ τῆς παραχωρήσεως τῆς ἀδείας ταύτης ἵνα καταδικάσῃ τὸν βασιλόπαιδα Κουνάλαν εἰς τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἐξόρυξιν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ δήμιοι ἀπαρνοῦνται νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην διαταγὴν, κραυγάζοντες· «Δὲν ἔχομεν τὸ θάῤῥος». Ἀλλ' ὁ βασιλόπαις, νομίζων ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπιβάλλεται αὐτῷ ἡ βάσανος αὕτη, τοὺς προσκαλεῖ εἰς ὑπακοὴν, καὶ δωρούμενός τι αὐτοῖς, «Ἐκτελέσατε τὸ καθῆκόν σας, λέγει, εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ δωρήματος τούτου». Ἀλλ' αὐτοὶ ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἄρνησιν, ὥστε ἐδέησεν ἵν' ἀνατεθῇ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀπηνοῦς ταύτης καταδίκης εἴς τινα τῶν παρατυχόντων. Πρῶτον ἐξορύσσεται ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν· ὁ ἡγεμονόπαις ζητεῖ νὰ τῷ δοθῇ, καὶ λαμβάνων αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας, «διὰ τί λοιπὸν, λέγει αὐτῷ, δὲν βλέπεις πλέον τὰ σχήματα ὡς ἀρτίως τὰ ἔβλεπες, παχυλὲ βολβὲ ἐκ σαρκός; Πόσον ἐξαπατῶνται οἱ ἄφρονες οἵτινες εἰς σὲ προσηλοῦνται, λέγοντες, εἶναι τὸ ἐγώ μου!» Ὅτε δὲ ἀμφότεροι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξωρύχθησαν, ὁ Κουνάλας ἀναβοᾷ· «Ὁ σάρκινος ὀφθαλμὸς μοὶ ἀφῃρέθη, ἀλλ' ἀπέκτησα τοὺς τελείους ὀφθαλμοὺς τῆς σοφίας. Ἐὰν ἐγενόμην ἔκπτωτος τῆς ὑπερτάτης μεγαλειότητος, ἐκτησάμην τὴν τοῦ νόμου κυριαρχίαν». Πληροφορηθεὶς δὲ, ὅτι οὐχὶ ὁ πατὴρ, ἀλλ' ἡ μητρυιὰ αὐτοῦ διέταξεν ἵνα ὑποστῇ τὴν φρικώδη ταύτην καταδίκην, δὲν ἐκφέρει πρὸς αὐτὴν εἰμὴ λόγους συγχωρήσεως· «Εἴθε ἡ βασίλισσα, ἥτις ἐξασφαλίζει εἰς ἐμὲ

τοσοῦτον μέγα ὄφελος, εἴθε νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ μήκιστον τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ζωὴν καὶ τὸ κράτος!»

Ἡ νέα αὐτοῦ σύζυγος, εἰδοποιηθεῖσα περὶ τῆς βασάνου του, ἐν τῇ ἀπογνώσει αὐτῆς ῥίπτεται εἰς τοὺς πόδας του, αὐτὸς δὲ τὴν παρηγορεῖ· «Παῦσον κλαίουσα, μὴ γίνου ὅλως ἔκδοτος εἰς τὴν θλῖψιν· ἕκαστος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ συγκομίζει τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων». Ὁ βασιλεὺς τέλος πάντων, πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἐπαχθοῦς καταχρήσεως ἣν ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐποιήσατο τῆς ἀνατεθείσης αὐτῇ βασιλικῆς ἐξουσίας, θέλει νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὰ βασανιστήρια. Ὁ Κουνάλας προσπίπτει πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐξαιτούμενος συγχώρησιν τῆς ἐνόχου. «Πρᾶξον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τιμῆς, καὶ μὴ ἀποκτείνῃς γυναῖκα. Δὲν εἶναι ἀμοιβὴ μεγαλητέρα τῆς ἐπακολουθούσης τὴν εὐμένειαν. Ἡ ὑπομονή, Κύριε, ἐξυμνήθη ὑπὸ τοῦ Νεγάτα. . . . . Ὦ βασιλεῦ, δὲν αἰσθάνομαι παντάπασιν ὀδύνην, καὶ πρὸς τὴν οὕτω σκληρῶς προσενεχθεῖσάν μοι, πρὸς τὴν ἐξορύξασαν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἡ καρδία μου ἄλλο τι δὲν ὑποτρέφει εἰμὴ αἴσθημα εὐμενείας. Εἴθε δὲ ἐν ὀνόματι τῆς τῶν λόγων μου ἀληθείας οἱ ὀφθαλμοί μου νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν». Μόλις δ' ἐξήνεγκε τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνεκτήσαντο τὴν προτέραν αὐτῶν λαμπηδόνα.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ ὡραῖον τοῦτο συναξάριον ὅπερ παρέχει ἡμῖν ἐν ἐπιτομῇ οἱονεὶ πίνακα ἁπασῶν τῶν ἀρετῶν, τῆς σωφροσύνης, τῆς εὐσεβείας, τῆς ὑπομονῆς, τῆς περιφρονήσεως, τῶν ἀλγηδόνων, τῆς συγχωρήσεως τῶν προσβολῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἀφελής τις καὶ ἀνεπιτήδευτος χάρις ἐπιπροστίθησι γοητείαν ἄφατον. Ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς *βίους τῶν ἁγίων* ἀφήγησιν ταύτης ὑπερτέραν;

Δυσκόλως δύναταί τις νὰ ὑπερακοντίσῃ τὸν Βουδδισμὸν κατὰ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον. Ἀλλά, καθάπερ πᾶσα θρησκευτικὴ διδασκαλία ἀσχολεῖται μᾶλλον περὶ τὰ ἀΐδια ἢ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθά, οὕτω καὶ ὁ Βουδδισμός, καθ' ὅσον εἶναι δυνατὸν ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων, σχεδὸν οὐδένα λόγον ἐποιήσατο τῶν πολιτικῶν καὶ πρακτικῶν ἀρετῶν ἐφ' ὧν χηρίζεται ἡ τάξις τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν· διέπλασε μὲν ἁγίους, οὐδέποτε ὅμως διενοήθη νὰ διαπλάσῃ πολίτας. Καθόλου μὲν ἡ Ἀνατολή, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ἰνδία, δὲν ἐγνώρισε τὴν ἰδέαν τῆς Πολιτείας. Ὁ ὑπερβολικὸς ἰδανισμὸς ἀπέσπα τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν καθηκόντων. Ἡ ζωὴ ἐθεωρεῖτο ὡς τι κακόν, οὗ τινος δέον νὰ ἀπαλλάττεταί τις ὅσον ἔνεστι τάχιον καὶ πληρέστερον. Ἡ πατρὶς καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς παρεωρῶντο ὡς οὐδενὸς λόγου ἄξιοι. Ἵνα δὲ μεταχειρισθῶμεν χριστιανικὴν φράσιν, ἡ μόνη πόλις τοῖς σοφοῖς τῶν Ἰνδῶν εἶναι ἡ οὐρανία. Παρ' οὐδὲν δὲ τίθενται τὴν ἐπίγειον πόλιν, τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ἐλευθερίαν, τὸ δημόσιον συμφέρον. Μόνη ἡ Κίνα ἐν τῇ Ἀνατολῇ φαίνεται ὅτι ἔσχεν ἰδέαν τινὰ τοῦ πολιτικοῦ δικαίου. Ἀλλ' εἰς τὴν Εὐρώπην, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὀφείλεται κυρίως ἡ μεγάλη τοῦ πολίτου ἔννοια.

Θ. Καρουζος.

ΤΙΕΡ ΚΑΙ ΔΥΦΩΡ

Ἐσχάτως ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις λογία γαλλίς, ἡ Μαρία Κόμησσα d'Agoult, γνωστὴ γενομένη εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Δανιὴλ Στέρν.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων συγγραφῶν ἃς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦτο ἐξέδωκεν, ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ παρ' αὐτῆς συγγραφεῖσα Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1848 διά τε τὰς ἐν αὐτῇ ἐκδηλουμένας συμπαθείας τῆς συγγραψάσης πρὸς τὰ δόγματα τῶν κοινωνιστῶν καὶ διὰ τὰς κρίσεις αὐτῆς περὶ τοῦ χαρακτῆρος διαφόρων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὧν μεταξὺ ὁ Τιὲρ καὶ ὁ Δυφὼρ, ὁ ἄρτι ἀναδειχθεὶς Πρόεδρος τοῦ νέου δημοκρατικοῦ τῆς Γαλλίας ὑπουργείου.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ Τιὲρ, εἰς οὗ τὴν ἐπίδρασιν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος συγγραφεὺς ἀποδίδει τὸ ψήφισμα τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1848, τὸ περὶ τῆς εἰς δίκην παραπομπῆς τοῦ Λουὶ Βλὰγκ καὶ Κωσσιδιὲρ ὡς ὑποκινητῶν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης σάσεως τοῦ Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τῆς παρὰ τοῦ Καβαινιὰκ μετὰ τοσαύτης αἱματοχυσίας καταβληθείσης, λέγει τάδε:

«Ἔκπληκτος κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως »τοῦ Φεβρουαρίου ὁ Κ. Τιὲρ ἀνέλαβε τὴν εἰς ἑ»αυτὸν ἄκραν ἐκείνην πεποίθησιν καὶ τὸ τοῦ »πνεύματος εὑρηματικὸν, τὰ ἀποτελοῦντα τὸ μέ»γιστον μέρος τῆς δυναμεώς του. Δὲν ὤφειλεν ἄλ»λως τε νὰ παλαίσῃ πολὺ πρὸς ἑαυτὸν ἵνα εὐ»χαριστηθῇ εἰς τὴν δημοκρατικὴν τοῦ πολιτεύ»ματος μορφὴν, καθότι αὕτη δὲν προσέβαλεν ἐν »αὐτῷ οὔτε ἀρχὰς οὔτε βαθέως ἐῤῥιζωμένα αἰ»σθήματα. Καὶ ἐκ τῆς καταγωγῆς καὶ ἐκ τῆς ἀ»νατροφῆς καὶ ἐκ τῶν συγγραφῶν καὶ ἐκ τῆς φι»λοδοξίας αὐτοῦ ὁ Τιὲρ ἀπέκλινε μᾶλλον εἰς τὸ »ἀγαπᾶν τὴν ἐπανάστασιν. Δὲν ἐνέκειτο εἰς τὴν »φύσιν τοῦ ἀνθρώπου τούτου τὸ νὰ ἐρίζῃ πολὺ »μετὰ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸ νὰ ζητῇ παρ' αὐ»τῆς αὐστηρὸν λόγον διὰ τὰς πλάνας αὐ»τῆς. Ὡς ἱστορικὸς τὴν εἶχεν ἐξηγήσει καὶ ἐπι»δοκιμάσει μέχρι τοῦ Δαντῶνος, ὡς πολιτικὸς »ἀνὴρ εἶχε καταπολεμήσει ἐν τῷ ὀνόματι αὐτῆς »τὴν πολιτικὴν τῶν μετριοφρόνων. Ἡ κρίσις, ἡ »τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀντι»πάλου αὐτοῦ Γκιζὼ ἀνατρέψασα, ἐδικαίου μέ»χρι τινὸς σημείου τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πολιτικὴν, ἐ»μάντευε δ' οὗτος, ὅτι εἰ μὴ ἀπροσδόκητοι περι»στάσεις ὑπῆρχον, δὲν θὰ ἐβράδυνε ν' ἀποκτήσῃ »πάλιν μεγίστην ἐπιῤῥοὴν, ὑπὸ πολίτευμα φι»λελεύθερον. Φιλόπατρις εἰς ἄκρον, ἐφρόνει ὅτι ἡ »ἐπαναστατικὴ πολιτικὴ ἔμελλε ν' ἀνυψώσῃ ἐν »Εὐρώπῃ τὸ γόητρον τῆς Γαλλίας. Ῥήτωρ καὶ »συγγραφεὺς τί ἠδύνατο αὐτὸς νὰ ζημιωθῇ ἐκ »τῆς ἀνιδρύσεως κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας; »Οὐδὲ ὁ θεσμὸς τῆς προεδρίας αὐτῆς ἐδύνατο »νὰ δυσαρεστῇ ἄνδρα εἰς ὃν ἡ περιουσία, ἡ »ἱκανότης καὶ ἡ μεγάλη αὐτοῦ φήμη ἐπέτρε»πον ν' ἀποβλέψῃ εἰς αὐτήν. Τούτου ἕνεκα ὁ Τιὲρ »δὲν ἔχασε τὸν καιρόν του μεμψιμοιρῶν, ἀλλὰ »ζητήσας τὰς ψήφους τῶν ἐκλογέων του διὰ »τὴν Συντακτικὴν Συνέλευσιν ἐδήλωσε διαῤῥήδην »ἣν εἶχε πρόθεσιν νὰ μὴ μείνῃ μακρὰν τῆς νέας »τύχης τῆς πατρίδος του. Προσέχων εἰς πάντα »τὰ περὶζ αὐτοῦ γινόμενα καὶ κατιδὼν ὅτι δὲν »ἐπέτυχε τὴν πρώτην φορὰν ἕνεκα τῆς πρὸς αὐ»τὸν δυσμενείας τοῦ κλήρου, προσῆλθε μετὰ σε»βασμοῦ αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τοὺς κληρικοὺς, μήτε »ὑποσχέσεων μήτε ὑποκλίσεων φειδόμενος, ὅπως »κερδίσῃ τὴν εὐμένειαν τοῦ κλήρου, ὅστις ἔχων »τότε τὸ σύστημα τοῦ ἀσπάζεσθαι πάντας τοὺς »προσερχομένους, ὑποκρινόμενος δὲ ὅτι τὸν ἐθεώρει »εἰλικρινῆ, περιέλαβε καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ κατα»λόγου του. Ὑπὸ τὴν προστασίαν ταύτην ὁ Τιὲρ »ἐδυνήθη νὰ ἐκλεχθῇ πληρεξούσιος καὶ νὰ εἰσέλθῃ »εἰς τὴν Συνέλευσιν. Εἰσῆλθε δὲ εἰς αὐτὴν ταπει»νῶς, ἄνευ πατάγου, καὶ ὡς ἄνθρωπός τις ἀπο»γοητευθεὶς ἤδη καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ πολιτι»κοῦ του σταδίου εὑρισκόμενος. Ἀλλὰ προσηταιρίζετο βαθμηδὸν πάντας τοὺς δημοκρατικοὺς, »πείθων αὐτοὺς ὅτι ὡς αὐτοὶ καὶ αὐτὸς ἐπεθύ»μει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Εἰσαχθεὶς »εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βαραγκαὶ Διλλιὲρ »προεδρευόμενον σύλλογον, ἐνῷ συνήρχοντο πλη»ρεξούσιοι πάσης ἀποχρώσεως, ὁ Τιὲρ ταχέως ἐ»γένετο, χάρις εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐλαστι»κότητα αὐτοῦ, ὁ σύνδεσμος πάντων τῶν ἑτερο»γενῶν ἐκείνων στοιχείων. Καὶ τούτους μὲν συγ»κρατῶν, ἐκείνους δὲ διεγείρων, τοῖς πᾶσι δὲ »παρέχων τὸ παράδειγμα τῆς τῶν παρελθόντων »λήθης, κατώρθωσε νὰ πειθαγωγήσῃ αὐτοὺς καὶ »τοῖς ἐπιβάλῃ ἣν αὐτὸς ἤθελε κοινὴν πολιτικὴν »πορείαν, ἥτις συνίστατο κατὰ τὸ φαινόμενον »μὲν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς Δημοκρατίας, πράγ»ματι δὲ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνατροπὴν πάντων »τῶν παρὰ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως πρα»χθέντων, εἰς τὴν διὰ τοῦ συστήματος κατάδειξιν »τῆς ἀδυναμίας τῆς δημοκρατικῆς μερίδος, ὅ»πως ἐν εὐθέτῳ καιρῷ ἀντικαταστήσῃ αὐτὴν, »ἄνευ βίας ἢ κλονισμοῦ.»[1]

1. Ὁ σπουδάσας τὴν πολιτείαν τοῦ Τιὲρ ἀπὸ τῆς 4ης Ἰουλίου 1870 μέχρι τῶν τελευταίων βουλευτικῶν ἐκλογῶν τῆς 20 Φεβρουαρίου 1876, θὰ ἔλεγεν ὅτι ἡ εἰκὼν αὕτη ἐγένετο χθές.

Περὶ δὲ τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ Δυφὼρ ἰδοὺ τί ἡ Κυρία d'Agoult λέγει· σημειωτέον δὲ ὅτι ταῦτα ἐγράφησαν ὅτε ὁ Δυφὼρ εἰσῆλθε τῇ 24 Ἰουνίου 1848 εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Καβαινιὰκ ἄκοντος σχεδὸν τούτου.

«Ὁ διορισμὸς οὗτος εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν τῆς »Δημοκρατίας πραγμάτων ἐφάνη ὡς τις ὀπισθοδρό»μησις πέραν τῆς ἐπαναστάσεως τῆς 24 Φεβρουα»ρίου, πέραν τοῦ ὑπουργείου Ὀδιλλιὲν Βαῤῥὸτ, πέραν »καὶ αὐτοῦ τοῦ περὶ ἁπλῆς μεταῤῥυθμίσεως τῶν »ἐκλογῶν νόμου κινήματος τοῦ 1847. Ἀνήκων τῷ »καιρῷ ἐκείνῳ εἰς τὸ τρίτον κόμμα, μέλος τοῦ »ὑπουργείου τῆς 12 Μαΐου 1839, ὁ Κ. Δυφὼρ »ἀντεπολιτεύθη τὴν κυβέρνησιν τοῦ Λουδοβίκου Φι»λίππου οὐχὶ ἕνεκα ἀρχῶν, ἀλλ' ἕνεκα δευτερευόν»των ζητημάτων, εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς διοι»κήσεως ἀναγομένων, καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ εἶχε »προδώσει τὰς φιλοβασιλικὰς αὐτοῦ τάσεις, διότι »ἀπέφυγε νὰ μετασχῇ τοῦ ἐν Σαϊντ πολιτικοῦ »συμποσίου, ὅτε δὲν ἐπετράπη αὐτῷ νὰ κάμῃ »ἣν ἐμελέτα πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως. Δὲν »ἦτον ἄρα ἀπορίας ἄξιον ἐὰν οἱ δημοκρατικοὶ »μετὰ δυσπιστίας εἶδον τὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν »τῆς Δημοκρατίας ἄνοδον ἀνδρὸς προσωποποιοῦν»τος εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ τὴν ἀντεπανάστασιν.

»Ἀλλ' ἐνῷ τὸ Ὑπουργεῖον Δυφὼρ δὲν ἀντα»πεκρίνετο εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς δεξιᾶς, οὐδὲ »εἰς ἄλλο τι ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ εἰμὴ εἰς τὸ »ν' ἀπομονώσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν »στρατηγὸν Καβαινιὰκ καὶ νὰ τὸν ὠθήσῃ εἰς »τὸν κατήφορον ἐκεῖνον τῶν παρώρων παραχω»ρήσεων, δι' ὧν αἱ κυβερνήσεις αἱ ἀποβαλοῦσαι »τὴν πολιτικὴν σύνεσιν ἀποβάλλουσι πᾶν σθέ»νος καὶ ἀπόλλυνται.

»Ὁ Τιὲρ δὲν ἠγάπα τὸν Δυφὼρ, οὐδ' ἐφαίνετο »τὸ παντάπασι διατεθειμένος νὰ ὑποστηρίξῃ αὐ»τὸν, καθότι μεταξὺ τῶν δύω τούτων ἀνδρῶν ὑ»πῆρχον τὸ μὲν ἰσχυραὶ ἀντιπάθειαι χαρακτῆρος, »τὸ δὲ ἀρχαῖα μίση.»

Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ἡ λογία γαλλὶς περὶ τῶν δύο τούτων ἐπισήμων συμπατριωτῶν της ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς, ἠδυνάμεθα δὲ νὰ παραθέσωμεν καὶ ἄλλα χωρία τῶν συγγραφῶν αὐτῆς καταδεικνύοντα πόσον οὗτοι ἐφάνησαν ὅτὲ μὲν συνεπεῖς, ὅτὲ δὲ ἀσυνεπεῖς πρὸς τὰς ἰδίας ἀρχάς.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι ὁ μὲν Δυφὼρ τῷ 1848 ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν φανερῶς καὶ ἐσκεμμένως, σχηματίσας τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Δημοκρατία ἦν ἔκτοτε τὸ πολίτευμα τὸ μᾶλλον ἁρμόζον εἰς τὰ ἤθη τῆς Γαλλίας, καὶ ἔχων τὴν πρόθεσιν νὰ ἱδρύσῃ ἐπὶ στερεῶν βάσεων τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς, ὁ δὲ Τιὲρ κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἐκλογῆς τοῦ ὁριστικοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ὅτὲ μὲν ἐχλεύαζε τὸν Λουδοβίκον Βοναπάρτην λέγων καὶ γράφων ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ θὰ ἦτον αἶσχος τῆς Γαλλίας, ὅτὲ δὲ ὑπέσχετο τοῖς φίλοις αὐτοῦ τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ οὐ-

δετερότητα, μέχρις οὗ τὴν τελευταίαν ὥραν ἀπεφάσισε νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ, προτρέψας καὶ τοὺς πολιτικοὺς αὐτοῦ φίλους νὰ ψηφοφορήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Δ. Μοσ.

ΕΞΟΔΑ ΑΥΛΩΝ

Ἐν τῷ περιέργῳ καὶ διδακτικωτάτῳ συγγράμματι αὐτοῦ *Περὶ γενέσεως τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους*, ἀρτίως ἐν Παρισίοις ἐκδοθέντι, ὁ ἐπιφανὴς φιλόσοφος καὶ δοκιμώτατος συγγραφεὺς κ. Ταὶν, ἐκτίθησι μετὰ μεγίστης ἀκριβείας καὶ χάριτος τὴν μυθώδη καὶ δαπανηροτάτην πομπὴν τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου ἐν Γαλλίᾳ.

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ βασιλέως ἀπῄτει πολυαριθμότατον προσωπικόν· οἱ παντοειδεῖς θεράποντες καὶ ὑπηρέται καὶ ἀξιωματικοὶ αὐτοῦ ἀνήρχοντο εἰς τετρακισχιλίους περίπου. Ἐν τοῖς ἱπποστασίοις αὐτοῦ εἶχε 1857 ἵππους καὶ 217 ἁμάξας, ἅτινα ἀπησχόλουν 1458 ὑπηρέτας, ὧν μόνον ἡ οἰκοστολὴ ἀπῄτει δαπάνην 540,000 φράγκων ἐτησίως. Ἡ θηρευτικὴ τοῦ βασιλέως σκευὴ ἀπῄτει 280 ἐπὶ πλέον ἵππους καὶ δαπάνην 1,100,000 μέχρις 1,200,000 φράγκων. Διὰ τὸ μαγειρεῖον ἐδαπανῶντο 4,000,000 φράγκων κατ' ἔτος· ἦσαν δὲ τεταγμένοι ἐν αὐτῷ ἀναρίθμητοι ἀρχιτρίκλινοι, τροφοδόται, ἐλεγκταί, ὑπελεγκταί, ἀρχιμάγειροι, μάγειροι, παραμάγειροι, οἰνοχόοι, κλπ. κλπ. Μὲ τοιοῦτο μαγειρεῖον ἡ ὑγιεία τοῦ βασιλέως ἦν μεγάλως ἐκτεθειμένη· ὅθεν ἐπηγρύπνουν ἐπ' αὐτῆς 48 ἰατροὶ, φαρμακοποιοὶ, κλπ. Ἡ δὲ ὑγιεία τῆς ψυχῆς ἐπίσης πολύτιμος ὡς ἡ τοῦ σώματος καὶ μᾶλλον ταύτης ἐκτεθειμένη ἐξ αἰτίας ἄλλων ὑπουργημάτων, ὧν ἀδυνατοῦμεν νὰ ποιήσωμεν μνείαν ἐνταῦθα, ἀφίετο εἰς τὴν μέριμναν 75 πνευματικῶν, ἐφημερίων, καὶ ἱεροδιακόνων. Αἱ οἰκοδομαὶ, αἱ ἐπισκευαὶ, ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἐμφύτευσις τῶν κήπων ἐστοίχιζον ἐτησίως 3 ἢ 4 ἑκατομμύρια. Ἡ ὁλικὴ τέλος δαπάνη ἀνήρχετο εἰς 45 ἑκατομμύρια φράγκων, μὴ ὑπολογιζομένων ὅμως τῶν ἐκτάκτων ἐξόδων. Πάντα δηλονότι ταῦτα ἀπερρόφων τὸ δέκατον τῶν ἐσόδων τοῦ κράτους.

Πόσον ὁμοιάζουσιν ἡ θεραπεία καὶ τὸ σεράγιον τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον καὶ τὴν αὐλὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ μοναρχίας, καταδεικνύουσιν αἱ ἀξιόλογοι *Περὶ Τουρκίας ἐπιστολαὶ*, αἱ δημοσιευθεῖσαι ἐσχάτως ἐν τῷ *Γαλλῳ Οἰκονομολόγῳ*, ἐγκρίτῳ οἰκονομικῷ περιοδικῷ συγγράμματι ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένῳ. Πεντακισχίλιοι ἢ ἑξακισχίλιοι θεράποντες ἄρρενες καὶ θήλειαι κατεγίνοντο εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πεσόντος Σουλτάνου. Ἐν τοῖς ἱπποστασίοις ὑπῆρχον 625 ἵπποι ἁμαξῶν ἢ ἱππασίας ἐπασχολοῦντες 935 ἱππικόμους, ἁμαξηλάτας καὶ σταυλίτας ὑπηρέτας. Ἠγοράζοντο δ' ἐτησίως ἐξ Εὐρώπης 25 ἅμαξαι κατὰ μέσον ὅρον, ὧν τινες ἐστοίχιζον καὶ 100,000 φράγκων. Ὁ Σουλτάνος δὲν ἦτο φίλος τοῦ κυνηγίου ὡς πολλοὶ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης· ἀντὶ τούτου ὅμως ἠρέσκετο μέχρι μανίας σχεδὸν νὰ διατρέφῃ θηρία, καὶ ἐδαπάνα ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον πρὸς συντήρησιν τοῦ θηριοτροφείου του, περιλαμβάνοντος 150 λέοντας, πάνθηρας, τίγρεις, καμηλοπαρδάλεις καὶ ὀνάγρους. Ἕκαστον δὲ τῶν ζώων τούτων χρειάζεται πρὸς τροφὴν αὐτοῦ 6 ὀκάδας κρέατος κατὰ μέσον ὅρον, ἤτοι δαπάνην 12 περίπου δραχμῶν. Τὸ χαρέμιον εἶχεν ἀτυγκρίτῳ λόγῳ μείζονα πληθυσμὸν τοῦ θηριοτροφείου, ἐγκλεῖον 1,200 γυναῖκας· καίτοι δ' ἀγνοοῦμεν ποία πρὸς συντήρησιν αὐτῶν κατεβάλλετο δαπάνη, δυνάμεθα ὅμως μετὰ θετικότητος νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς αἱ τίγρεις καὶ οἱ λέοντες εἰσὶν οἰκονομικώτατα ζῶα. Αἱ γυναῖκες τοῦ χαρεμίου δὲν ἐχρειάζοντο βεβαίως ἓξ ὀκάδας κρέατος καθ' ἑκάστην, ἀλλ' ἠγάπων τόσον πολὺ τὰ γλυκύσματα, ὥστε μόνον διὰ σάκχαριν κατηναλίσκοντο 400,000 φράγκα ἐτησίως. Διὰ τὸ μαγειρεῖον ἐσπαταλῶντο δώδεκα ὁλόκληρα ἑκατομμύρια. Ὑπῆρχον καὶ 48 ἰατροὶ καὶ φαρμακοποιοὶ λαμβάνοντες 657,000 φρ. κατ' ἔτος, δώδεκα δὲ μόνον ἱερεῖς καὶ *μουεζίμαι*, εὐτελῆ σχετικῶς ἔχοντες ἀντιμισθίαν, 62,000 φρ. Μὴ λησμονῶμεν προσέτι καὶ τὸν Ἀστρολόγον τοῦ Σουλτάνου, οὗ τὰ καθήκοντα συνίσταντο εἰς τὸ νὰ προλέγῃ τὸν ὄλεθρον τῶν ἐχθρῶν τῆς ἡμισελήνου, λαμβάνων πρὸς τοῦτο 600 τουρκικὰς λίρας ἐτησίως. Εἰς ταῦτα πάντα προστεθήτω καὶ ἓν σῶμα μουσικῆς, ἐκ 304 μουσικῶν συγκροτούμενον, λαμβάνον δὲ παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργείου διπλασίαν μισθοφορὰν καὶ τροφήν. Ὡς δ' οἱ Γάλλοι μονάρχαι, καὶ ὁ Σουλτάνος εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῆς μανίας τῶν οἰκοδομῶν. «Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον, γράφει ὁ *Οἰκονομολόγος*, ὁ Σουλτάνος ἀνήγειρε τὰ ἀνάκτορα τοῦ Τσεραχὰν καὶ τοῦ Βεηλέρβεη καὶ ἓξ περίπτερα. Ἀνυπολόγιστος εἶναι ἡ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τσεραχὰν καταβληθεῖσα δαπάνη. Ἀρκούμεθα μόνον νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ ἀνάκτορα ταῦτα μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν κατέχουσιν ἄμετρον χῶρον, μόνη δ' ἡ πρὸς τὸν Βόσπορον βλέπουσα πλευρὰ ἔχει μῆκος ἑνὸς χιλιομέτρου. Εἶναι ἄλλη πόλις, ἱκανὰ δ' ἑκατομμύρια λιρῶν κατηναλώθησαν πρὸς ἀνέγερσιν αὐτῶν. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βεηλέρβεη, καίτοι ἥττονος σημασίας, εἰσὶν ἐν τούτοις μεγαλοπρεπέστατα, καὶ πολυτελέστατα διεσκευασμένα καὶ ἐστολισμένα. Τὰ περίπτερα ἀφ' ἑτέρου εἰσὶ κατοικίαι εὐρύταται, κάλλιστα περιπεποιημέναι καὶ παρέχουσαι πάντα τὰ μέσα πρὸς τέρψιν καὶ ἀνάπαυσιν τοῦ δεσπότου. Πρὸ μικροῦ ἔτι ἀνήγειρε τζαμίον καὶ 70 προσέτι λιθοκτίστους οἰκίας, ἵνα τὸ ἐνοίκιον αὐτῶν χρησιμεύσῃ πρὸς συντήρησιν τοῦ τζαμίου». Ὑπολογιζομένων καὶ τῶν δαπανωμένων εἰς τὰς οἰκοδομὰς, ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐξόδων τοῦ Σουλτάνου ρθάνει εἰς 50 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων, τὸ δέκατον δηλονότι σχεδὸν τῶν ἐσόδων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους. Κατὰ τοῦτο δ' ὁμοιάζει ἀκριβέστατα πρὸς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ «βασιλικοῦ οἴκου» ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ μοναρχίας· ἐὰν ἡ αὐτὴ καὶ σήμερον ἐτηρεῖτο ἀναλογία ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κράτους θὰ ἐλάμβανε τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν 300 ἑκατομμυρίων κατ' ἔτος ἀντὶ τῶν δύο μόνον, ἅτινα εἰσὶν ἤδη ὡρισμένα ὡς ἐπιχορήγησις αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἑτέραν ὁμοιότητα παρουσιάζει τὸ σουλτανικὸν σεράγιον πρὸς τὸν βασιλικὸν οἶκον τῆς Γαλλίας. Αἱ τακτικαὶ εἰσπράξεις τῶν φόρων δὲν ἐπήρκουν, καὶ ἀμφότεροι οἱ δυνάσται, ὁ Γάλλος μονάρχης καὶ ὁ Ὀσμανὸς Παδισὰχ, ἠναγκάζοντο νὰ προστρέχωσιν εἰς δάνεια, ὅπως καλύψωσι τὰ κολοσσιαῖα χάσματα ἅτινα ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ κράτους κατέλιπον αἱ δαπάναι τῶν ἀνακτόρων. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τελευταίᾳ χρεωκοπίᾳ των οἱ Τοῦρκοι δύνατάί τις εἰπεῖν ὅτι συνεμορφώθησαν πρὸς τὸ παράδειγμα τῆς γαλλικῆς μονοαρχίας. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι διὰ τὰς σπατάλας τοῦ βασιλέως τῶν Γάλλων οὐδεὶς ποτὲ Τοῦρκος ἐζημιώθη οὐδ' ὀβολὸν, ἐν ᾧ ἐπὶ δεκαπέντε ἤδη ἔτη οἱ μικροὶ Γάλλοι κεφαλαιοῦχοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατέβαλλον πᾶσαν τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην πρὸς συντήρησιν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σουλτάνου, τοῦ θηριοτροφείου του, τοῦ χαρεμίου του καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.

Ἐὰν θελήσωμεν ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν αἰτίαν, ἥτις παρήγαγε τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα καὶ κατέστησεν ἀναποδράστους τοιαύτας καταστροφὰς, θὰ εὕρωμεν ὅτι πρωτίστη καὶ μόνη εἶναι ἡ ἀπόλυτος καὶ ἀνεύθυνος ἐξουσία τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους, ἧς ἕνεκεν ἄνευ τινὸς ἐλέγχου ἢ χαλινοῦ ἠδύνατο νὰ κατασπαταλᾷ τοὺς πόρους τοῦ κράτους.

Ἐδέησε νὰ ἐπέλθῃ μεγάλη κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ μεταβολὴ, ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1789, ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ ἐσχάτως ἐν τῇ ὁμόρῳ ἡμῶν ἐπικρατείᾳ ἐπιτευχθεῖσα μεταβολὴ, εἶναι ἱκανὴ νὰ καταργήσῃ τὰς καταχρήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ἐπουλώσῃ τὰ ἐκ τούτων προελθόντα κακά; Τὰ πράγματα δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ μᾶς τὸ δείξωσι.

Τὸ ὄνομα *ἀχούρι* ὑπὸ πολλῶν εἰδημόνων τῆς τουρκικῆς νομίζεται τουρκικόν· διότι ἀχοὺρ ἢ ἀχὴρ ὀνομάζουν καὶ οἱ Τοῦρκοι τὸν ἀχυρῶνα καὶ μάλιστα τὸν ἱππῶνα. Ἀλλ' ἡ ἀρχή του εἶνε ἑλληνική· ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἡρακλειωτικῶν ἐπιγραφῶν (στ. 139) ἀναγινώσκομεν τάδε· οἰκοδομησῆται δὲ καὶ οἰκίαν ἐν τοῖς χώροις τούτοις, *βοῶνα, μυχόν, ἀχύριον* . . . τὸν δὲ *ἀχύριον* μὴ μεῖον τὸ μὲν μῆκος ὀκτὼ καὶ δέκα ποδῶν, τὸ δὲ εὖρος πέντε καὶ δέκα ποδῶν, κτλ. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ ἀρσ. *ἀχύριος* (ὅπερ δὲν κατεχωρίσθη ἀκόμη εἰς τὰ Ἑλλην. λεξικά), οὐδετ. κλινομένου: τὸ *ἀχύριον*, προῆλθε τὸ *ἀχούρι*.[1]

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Ὁ δακτύλιος τοῦ Πολυκράτους.

Ὁ δακτύλιος τοῦ Πολυκράτους εἶναι σύμβολον εὐδαιμονίας τόσον διαρκοῦς καὶ ἀμεταπτώτου, ὥστε διὰ τοῦτο καὶ μόνον νὰ φαίνηται προάγγελος ἐπικειμένης τινὸς συμφορᾶς. Ὁσάκις οἱ ἀρχαῖοι ἔβλεπόν τινα ἐπαιρόμενον ἐπὶ πολλαῖς εὐτυχίαις, ἐνεθύμιζον πρὸς αὐτὸν τὸν δακτύλιον τοῦ Πολυκράτους· καὶ σήμερον δ' ἔτι γίνεται μεταφορικὴ χρῆσις τῆς παλαιᾶς ταύτης παραδόσεως, ἥτις ἔχει οἷαν περίπου ἔννοιαν καὶ ὁ πολύκροτος χριστιανικὸς ταλανισμὸς—«Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης».

Ἡ ἱστορία τοῦ δακτυλίου τούτου εἶναι ἡ ἑξῆς· Ὁ Πολυκράτης ἐκυβέρνα ὡς τύραννος τὴν Σάμον, κατὰ τὸν πέμπτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, καταλαβὼν τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν, ἀφοῦ ἐκ τῶν δύο ἀδελφῶν του τὸν μὲν ἕνα ἐφόνευσε, τὸν δ' ἕτερον ἐξώρισε. Τόσον εὐμενὴς ἐφάνη πρὸς αὐτὸν ἡ τύχη, ὥστε κατέβαλεν ἀκόπως πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς, κατέκτησε πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ πολλὰς πόλεις τῆς ἀσιατικῆς παραλίας καὶ ἐνομίζετο εἷς τῶν ἰσχυροτάτων καὶ πλουσιωτάτων δεσποτῶν τῆς Μεσογείου. Ὑπὸ τὴν κραταιὰν αὐτοῦ αἰγίδα ἤκμασαν ἐν Σάμῳ αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ ἡ δημοσία εὐημερία ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα. Ἡ μακρὰ αὕτη σειρὰ τῶν εὐτυχιῶν ἐσκανδάλισε τὸν φίλον καὶ σύμμαχον τοῦ Πολυκράτους Ἄμασιν, βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ὅστις πρεσβεύων ὅτι τὸ θεῖον εἶναι φθονερὸν, ἐφοβήθη ὅτι ἡ ἔκτακτος αὕτη ἔννοια ὑποκρύπτει φοβεράν τινα τῶν πραγμάτων μετατροπήν. Ἔγραψε λοιπὸν πρὸς τὸν Πολυκράτην ἐπιστολὴν παραινετικὴν, ἧς τὴν ἔννοιαν διέσωσεν ἡμῖν ὁ Ἡρόδοτος. «Αἱ μεγάλαι σου εὐτυχίαι, ἔλεγεν ὁ πολύπειρος βασιλεὺς, δὲν μοὶ ἀρέσκουσιν. Εἰς τοὺς φίλους μου εὔχομαι κρᾶσιν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, διότι τὸ θεῖον εἶναι φθονερὸν καὶ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε, εὐτυχῶν κατὰ πάντα, ἐσώθη μέχρι τέλους ἀπὸ ῥιζικοῦ ὀλέθρου. Σὲ συμβουλεύω νὰ συγκεράσῃς τὴν διαρκῆ ταύτην εὐτυχίαν, κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Θυσίασον ἑκουσίως τὸ πολυτιμότατον τῶν κειμηλίων σου, ἐκεῖνο οὗ ἡ ἀπώλεια

1. Φιλιστωρ.

θὰ σὲ λυπήσῃ τὰ μέγιστα, ὅπως οὕτω μαλάξῃς τὸ πεπρωμένον».

Ἤρεσεν ἡ συμβουλὴ εἰς τὸν Πολυκράτην· ἐπειδὴ δὲ εἶχε περὶ πολλοῦ καὶ διαρκῶς ἔφερε χρυσόδετόν τινα σφραγῖδα, ἔργον τοῦ περιωνύμου καλλιτέχνου Θεοδώρου, ἀπεφάσισε νὰ ῥίψῃ αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ἡ θυσία αὕτη δὲν ἐφάνη εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς θεούς. Μετά τινας ἡμέρας ἔρχεται ἁλιεὺς εἰς τὰ Ἀνάκτορα κομίζων δῶρον εἰς τὸν τύραννον μέγαν ἰχθύν· ἐνῷ δὲ παρεσκεύαζον αὐτὸν οἱ θεράποντες ἀνεῦρον ἐντὸς τῆς κοιλίας του τὴν σφραγῖδα. Ὁ Πολυκράτης ἔσπευσε νὰ ἀναγγείλῃ τὸ θαυμάσιον τοῦτο γεγονὸς εἰς τὸν Ἄμασιν· ἐκεῖνος δὲ ἐκλαβὼν τοῦτο ὡς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ φθόνος τῶν θεῶν μένει ἀνεξιλέωτος, διέλυσεν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὴν μετὰ τοῦ σαμίου τυράννου φιλίαν καὶ συμμαχίαν, μὴ θέλων, ὡς ἔλεγε, νὰ λυπηθῇ καιρίως, μανθάνων μετὰ μικρὸν τὸν ὄλεθρον ἀνδρὸς προσφιλεστάτου.

Ὀλίγος τῳόντι παρῆλθε χρόνος καὶ αἱ προῤῥήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου ἐξεπληρώθησαν. Ὁ Πολυκράτης, διανοούμενος νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σατράπου τῶν Σάρδεων Ὀρείτου, ὡς δῆθεν ὁμόφρονος, συνελήφθη ὑπ' αὐτοῦ, μεταβὰς ἀνυπόπτως εἰς Σάρδεις, καὶ ἀνεσταυρώθη. Ἡ τραγικὴ αὕτη λύσις σαφηνίζει εἰς τὸν ἀναγνώστην ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ ἱστορία αὕτη τοῦ δακτυλίου τοῦ Πολυκράτους, ὡς πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ φιλοσοφικοῦ ἀξιώματος ὅτι ἡ ὑπέρμετρος εὐτυχία ἄγει πρὸς ὄλεθρον.

Ὁ Ἡρόδοτος οὐδὲν ἕτερον ἀναφέρει περὶ τῆς σφραγίδος ταύτης ἢ ὅτι ἦτον ἐκ σμαράγδου, τοῦ πολυτιμοτάτου τῶν λίθων πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἀδάμαντος. Ἀλλ' ἄλλοι μεταγενέστεροι συγγραφεῖς διέσωσαν λεπτομερείας τινὰς περὶ τοῦ καλλιτεχνήματος τούτου, φυλαττομένου, ὡς ἐπιστεύετο, ἐν ναῷ τινι τῆς Ῥώμης. Καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους δὲ χρόνους ἀμπελουργός τις εὗρε πλησίον τοῦ Ἀλβάνου λίθον, ὅστις ἐξελήφθη ὡς αὐτὴ ἡ σφραγὶς τοῦ Πολυκράτους, ἢ ὡς πιστὸν αὐτῆς ἀντίγραφον. Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι μεγάλη ὡς πεντάδραχμον, ἀλλ' ὠοειδὴς μᾶλλον τὸ σχῆμα. Ἡ γλυφή, ἀριστούργημα τέχνης καὶ λεπτότητος, εἰκονίζει λύραν καὶ περὶ αὐτὴν τρεῖς μελίσσας περιπταμένας. Κάτωθεν, πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ, φαίνεται δελφίν, πρὸς δὲ τ' ἀριστερὰ, κεφαλὴ βοός· πρὸς τὴν βάσιν δὲ ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου.

Α. Σ. Β.

Ὁ Εὐριπίδης ὀνειδιζόμενος ὑπό τινος ὅτι εἶχε στόμα δυσῶδες, ναί, εἶπε, διότι πολλὰ μυστικὰ κατεσάπησαν ἐν αὐτῷ.

ΤΑ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑ[1]

Ἐκτὸς τῶν ἀναριθμήτων μέσων, τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλβετικὴ Κυβέρνησις παρέχει πρὸς μόρφωσιν τῶν πολιτῶν της, δὲν ἐλησμόνησε συνάμα νὰ συνειθίσῃ αὐτοὺς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν οἰκονομίαν, καὶ ὀβολὸν, οὕτως εἰπεῖν, νὰ μὴ ἐξοδεύωσιν εἰς ἀντικείμενα ὅλως περιττά!

Ἐσύστησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ταμιευτήρια (caisses d'épargnes), χρησιμεύοντα ἰδίως διὰ τοὺς παῖδας τῆς ἐργατικῆς τάξεως, καὶ ἡ σύστασις αὐτῶν δὲν ἀποβλέπει μόνον τὴν συνήθειαν πρὸς τὴν οἰκονομίαν, ἀλλ' ἵνα καὶ συνειθίσωσιν αὐτὰ ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς των ἡλικίας εἰς τὸ νὰ ὦσιν εὐάγωγα καὶ ἐπιμελῆ, τόσον ἐν τῷ σχολείῳ ὅσον καὶ ἐν τῷ οἴκῳ. Ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ ἢ ἄλλος τις τῶν συγγενῶν, τότε δίδει ποσόν τι ὅπερ προαιρεῖται, καὶ τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς βραβεῖον προερχόμενον ἔκ τε τῆς ἐπιμελείας καὶ χρηστῆς ἀγωγῆς, ὅταν τὸ βιβλιάριον τοῦ παιδὸς φέρῃ βαθμοὺς ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἢ διδασκαλίσσης ἀξίους βραβεύσεως. Ὅθεν ὁ παῖς ἀναγκάζεται νὰ ἦναι ὄχι μόνον ἐπιμελὴς, ἀλλὰ φρόνιμος καὶ εὐάγωγος, καὶ τοῦτο πρὸς τὸ διπλοῦν συμφέρον του, τὸ νὰ καθίσταται ἀγαπητὸς εἰς τοὺς γονεῖς του, καὶ συγχρόνως ν' αὐξάνῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Φέρει ἕκαστος παῖς βιβλιάριον (livret) ἐπὶ τούτῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ σημειόνεται τὸ ποσὸν, ὅπερ καταθέτει ὡς ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν κατὰ Σάββατον, καὶ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἦναι καὶ 10 λεπτά· ἄρχεται δὲ ὁ παῖς τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ 6ου ἔτους τῆς ἡλικίας του.

Τοιαῦτα ταμιευτήρια ὑπάρχουσι καὶ διὰ τὴν ἐργατικὴν τάξιν τοῦ λαοῦ.[2] Εἰσὶ δὲ τοιαῦτα περὶ τὰ 180 ὡς ἔγγιστα εἰς τὰ διάφορα Καντόνια τῆς Ἑλβετίας, περιέχοντα 120 ἑκατομμυρίων φράγκων!

1. Ἐν Ἑλλάδι μόνον παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ ὑπάρχει ταμιευτήριον, ὅπως δέχηται ἐπὶ τόκῳ (4 %), ὅλα τὰ ἀπὸ καθημερινὰς οἰκονομίας περισσεύματα πάσης τάξεως πολιτῶν, τὰ ὁποῖα, γονιμοποιούμενα οὕτω, σχηματίζουσι κεφάλαιον. Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ὑπάρχει εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα τῆς Τραπέζης καὶ εἰς τὰ ὑποκαταστήματα αὐτῆς γραφεῖον, ὅπερ παραλαμβάνει τὰς καταθέσεις ἑνὸς ἑκάστου, καὶ ἀποδίδει, ἐπὶ προηγουμένῃ αἰτήσει, προλαβούσας καταθέσεις. Ὁ ἐλάχιστος ὅρος ἑκάστης καταθέσεως εἶνε δρ. 3, ὁ δὲ ἀνώτατος, καταθέσεως τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ παρ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καταθέτου γενομένης, δρ. 100.

Κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς Τραπέζης τῆς 20 Μαΐου ε. ἐ., ἦσαν κατατεθειμέναι ἐν Ἀθήναις δρ. 301,807, ἀντιπροσωπεύουσαι 1100 καταθέτας, ἐξ ὧν 700 ἦσαν γυναῖκες καὶ 400 ἄνδρες. Ἐκ τῶν γυναικῶν αἱ πλεῖσται εἶνε ὑπηρέτριαι καὶ ἐργάτιδες, οἱ δὲ ἄνδρες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐργάται. Κατὰ τὸν Ἀπολογισμὸν δὲ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἦσαν κατατεθειμέναι ἐν τέλει Δεκεμβρίου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης δρ. 111,133, ἐξ ὧν δρ. 76,362 ἀνῆκον εἰς τὸ ταμιευτήριον τοῦ ὑποκαταστήματος Σύρου. Σ. τ. Δ.

2. Περὶ ἐκπαιδ. ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπὸ Β. Ν. Βουλγάρεως.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΡΗΣΙΜΩΝ ΖΩΩΝ

Ἀπό τινων ἐτῶν καταβάλλονται μεγάλαι προσπάθειαι ὑπὸ ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν καὶ ὑπό τινων κυβερνήσεων ἔτι, ὅπως καταδειχθῇ εἰς τοὺς χωρικοὺς ὅτι εἴδη τινὰ ζώων, ἅτινα ἕνεκα προλήψεων ἐρριζωμένων δυστυχῶς εἰς τὰ πνεύματά των καταδιώκουσι καὶ βδελύσσονται, εἰσὶ χρησιμώτατα καὶ ἀπαραίτητα πρὸς φύλαξιν καὶ διατήρησιν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας.

Ἐν γένει τὴν μεγίστην καταστροφὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ζῶα, ἅτινα πάντες ἀπεχθάνονται καί τοι ἡ χρησιμότης αὐτῶν εἶναι ἀδιαφιλονείκητος, ἐπιφέρουσι τὰ παιδία. Ὥστε ἐλπὶς ὑπάρχει νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ἄφρονα ταύτην καὶ ἐπιζήμιον καταστρεπτικήν των τάσιν, ἂν διδαχθῶσι περὶ τῆς ὠφελείας τῶν τοιούτων ζώων, καὶ ἂν τοῖς ἀπευθύνωνται κατάλληλοι προτροπαὶ καταδεικνύουσαι πόσον βλαβερὰ καὶ ἀπάνθρωπος εἶναι ἡ καταστροφὴ αὐτῶν.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου πολλοὶ παιδαγωγοὶ ἐν Γαλλίᾳ, παροτρυνθέντες ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας πρὸς προστασίαν τῶν ζώων, ἔλαβον ἀξιόλογον μέτρον, ὅπερ συνιστῶμεν θερμῶς καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους τῶν ἡμετέρων σχολείων.

Ἐν τοῖς σχολείοις ἀνήρτησαν πίνακας, ἐν οἷς καταγράφονται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν γεωργίαν τετράποδα, πτηνὰ καὶ ἔντομα.

Μεταξὺ τούτων συγκαταριθμοῦνται οἱ ἀβλαβεῖς ὄρεις καὶ αἱ σαῦραι, αἱ καταστρέφουσαι τοὺς γυμνοσαλιάγκους, τὰς κάμπας καὶ τὰς ἀκρίδας· οἱ *τυφλοπόντικοι*, οἵτινες τρέφονται ἐκ σκωλήκων καὶ ἐκ βουπρηστίδων, ἐντόμων ἐπιβλαβεστάτων εἰς τοὺς κήπους· ἡ ὑπολαΐς, ἡ κερθεία, τὰ *σπουργίτια* καὶ οἱ *κεφαλάδες* τρώγοντες τὰς σφῆκας καὶ πλεῖστα πολύποδα ἔντομα τῶν ἑλωδῶν μερῶν· οἱ μελισσουργοί, οἱ καταβροχθίζοντες μυριάδας σκνιπῶν, κωνώπων καὶ παντοειδῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων· αἱ γλαῦκες, τὰ νυκτοχελίδονα κλπ. κλπ. ἀμειλίκτως καταπολεμοῦντα τοὺς ὀλεθρίους τοῦ γεωργοῦ ἐχθρούς.

Γ.

ΠΩΣ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ

Ἐν τινι ὁμηγύρει ἐτέθη τὸ ζήτημα· πῶς δύναταί τις νὰ γνωρίσῃ τὸ ψεῦδος ἀπὸ τῆς ἀληθείας;— «Ἐάν τις ἀφήσῃ ἀμφότερα, εἰπέ τις τῶν παρεστώτων, νὰ διέλθωσι διὰ τῆς αὐτῆς θύρας, τὸ ψεῦδος θέλει ἐμφανισθῆ πρῶτον».

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἔχει τι τὸ εὐτράπελον· ἀλλ' εἶνε λυπηρὸν ν' ἀστειευώμεθα περὶ τῶν ἰδίων ἡμῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν. Ἀναμφιβόλως τὸ ψεῦδος ἐμφανίζεται σχεδὸν πάντοτε πρότερον τῆς ἀληθείας· ἀλλ' ὁποία ἡ ἀβελτηρία ἡμῶν, ν' ἀφίνωμεν οὕτω τὴν ἀλήθειαν ὀπίσω, καὶ ὁποῖον αἶσχος εἰς ἡμᾶς νὰ ὁμολογῶμεν αὐτὴν γελῶντες;

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

29.—Διατί τὸ ὕδωρ εἰς ὑδραντλίαν δὲν ἀνέρχεται πλειότερον τῶν 10 μέτρων καὶ 60 ἑκατοστῶν, καί τοι ἀνασύρωμεν τὸ ἔμβολον ἔτι ἀνωτέρω;

Διότι ἡ ἀτμοσφαῖρα διὰ τοῦ βάρους της πιέζουσα τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, καὶ ἀναβιβάζουσα αὐτὸ ἐντὸς τοῦ σωλῆνος τῆς ὑδραντλίας, δύναται νὰ ἰσορροπίσῃ στήλην ὕδατος ὕψους 10 μέτρων καὶ 60 ἑκατοστῶν. Ἐπειδὴ ἑπομένως τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται διὰ τῆς πιέσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος, ἅμα φθάσῃ εἰς ὕψος 10 μέτρ. καὶ 60 ἑκ. ἵσταται διότι οὐδὲν ὑπάρχει τὸ διάζον αὐτὸ ν' ἀνέλθῃ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ ποτήριον πλῆρες ὕδατος τὸ ὁποῖον ἀναστρέφεται ἐντὸς τοῦ ὕδατος, μένει πλῆρες καὶ δὲν κενοῦται, διότι ἡ ἀτμοσφαιρικὴ θλίψις ἰσορροπεῖ οὐ μόνον τὴν μικρὰν ταύτην στήλην, ἀλλὰ καὶ στήλην ὕδατος πολὺ ταύτης ὑπερτέραν.

Ἂν ἀντὶ ὕδατος λάβωμεν ὑδράργυρον, ὅστις εἶναι 13 καὶ $\frac{1}{2}$ φορὰν βαρύτερος τοῦ ὕδατος, ἡ ἀτμοσφαῖρα δύναται νὰ ἰσορροπίσῃ στήλην ὑδραργύρου 13 καὶ $\frac{1}{2}$ φορὰν μικροτέραν τῶν 10 μέτρ. καὶ 60 ἑκ., ἤτοι 76 μόνον ἑκατοστῶν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Μόνη ἡ ἀληθὴς παιδεία, ἤγουν ἡ ὑπὸ ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων συνοδευομένη, ἡ συγχρόνως καὶ νοῦν καὶ καρδίαν μορφοῦσα, δύναται νὰ ὁδηγήσῃ ἓν ἔθνος πρὸς τὸν ἀληθῆ πολιτισμόν. (Δ. Σ. Μαυροκορδάτος.)

*** Μὴ βλασφήμει. Ὅσον κοινότερος καὶ πονηρότερος ὁ ἄνθρωπος εἶνε, τοσοῦτον ἐπιρρεπέστερος πρὸς τὸ βλασφημεῖν, πρὸς τὸ λοιδορεῖν, πρὸς τὸ ὀργίζεσθαι, τοσοῦτον πλησιέστερος εἰς τὴν ζωώδη εἶνε φύσιν. (Zschokke.)

*** Οἱ ἀκηδεῖς δὲν δύνανται νὰ ταχθῶσι μετὰ τῶν ζώντων· εἶνε εἶδός τι νεκρῶν τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ θάψωμεν. (William Temple.)

*** Οἱ ἄνδρες, ὅταν δὲν ἦνε πολὺ ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν, εἶνε πολὺ κατώτεροι αὐτῶν. (Alphonse Karr.)

*** Ἡ ἐργασία εἶνε προσευχή. (Ἅγ. Αὐγουστῖνος.)

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐν γένει τὸ ἥμισυ περίπου τῶν κατοίκων ἦσαν δοῦλοι, δηλαδὴ ἄνθρωποι ἐστερημένοι παντὸς δικαιώματος καὶ πάσης εἰς τὰ κοινὰ μετοχῆς. Ὑπῆρχον μάλιστα

χῶραί τινες εἰς τὰς ὁποίας οἱ δοῦλοι ἦσαν πολλαπλάσιοι τῶν ἐλευθέρων, καθὼς λ.χ. ἐν τῇ κυρίως Ἀττικῇ, ὅπου ἐπὶ πεντακοσίων χιλιάδων ψυχῶν, λέγεται ὅτι τετρακόσιαι χιλιάδες ἦσαν δοῦλοι.[1]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς.

Ὁ Κ. Eschenauer ἀνέγνωσεν ἐσχάτως ἐν τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίᾳ τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν Ἐπιστημῶν ὑπόμνημα, ἐν ᾧ καταδεικνύει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀργῶσιν οἱ ἄνθρωποι μίαν ἡμέραν καθ' ἑβδομάδα, εὐχαριστεῖ δὲ τὴν Ἀκαδημίαν διότι αὕτη εὐηρεστήθη νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν ἑαυτῆς προστασίαν τὴν περὶ τούτου διάταξιν, ἣν ἀποκαλεῖ κοινωνικὸν καὶ ἠθικὸν νόμον, προκηρύξασα διαγώνισμα περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἑβδομαδιαίας ἀργίας. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀργίας ταύτης εἶνε καταφανὴς εἴτε εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἴτε εἰς τὰς ἐπιμόχθους ἐργασίας ἀπίδει τις, εἴτε καὶ εἰς τὴν ἠθικήν, οὕτως εἰπεῖν, ὑγιεινήν, ἥτις, ὡς καὶ ἡ τοῦ σώματος, χρήζει ἀναπαύσεων περιοδικῶν καὶ στιγμῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν λατρείαν τῶν ὑψηλοτέρων συναισθημάτων καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν. Ὁρίζων δὲ κάλλιον τὴν γνώμην του καὶ προβαίνων ἔτι περαιτέρω, ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπομνήματος παραδέχεται ὅτι τὸ ἑβδομαδιαῖον χρονικὸν τῆς ἐργασίας διάστημα ἀναλογεῖ ἐπακριβῶς πρὸς τὸν μέσον ὅρον τῆς καθημερινῆς ἐργασίας, καὶ συμπεραίνεται ὅτι ἡ θρησκευτικὴ διάταξις εἶνε ὡς πρὸς τοῦτο ἐν πλήρει συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς φυσιολογικοὺς καὶ κοινωνικοὺς νόμους.

Σχολικὰ ἔξοδα.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους νομοὺς τῆς Ἑλβετίας καὶ εἰς τὴν Δανιμαρκίαν τὰ σχολικὰ ἔξοδα ἀναλογοῦσι πρὸς 5 φράγκα δι' ἕκαστον κάτοικον.

Εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸς φρ. 1,59 ἑκατοστά.

Εἰς τὴν Νορβηγίαν πρὸς 1,50.

Εἰς τὴν Σουηδίαν πρὸς 1,23.

Εἰς τὴν Ἱσπανίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα πρὸς 1 φράγκον.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς 0,55,

Εἰς τὴν Πορταγαλλίαν πρὸς 0,32.

Καὶ οἱ ποντικοὶ τραγῳδοῦν.

Ὁ ποντικός, ἂν καλῶς ἀνατραφῇ, ἠμπορεῖ νὰ τραγῳδήσῃ. Περὶ τούτου ἐπείσθημεν, γράφει περιηγητής τις, ἀφ' οὗ ἠκούσαμεν ἰδίοις ὠσὶ τοιοῦτον ποντικὸν εἰς μικρόν τι χωρίον ἐπὶ τῶν Ἀρδεχίων ὀρέων. Ὁ ποντικοῦψήφωνος οὗτος ἦτο ἐγκεκλεισμένος εἰς μέγα κλωβίον καὶ ἀπέδιδεν εἶδός τι συρίσματος ὅμοιον πρὸς τὸ σύρισμα πτηνῶν τινων.

Τὸ πρᾶγμα ἄλλως τε δὲν εἶνε νέον. Ὁ Ἐλεύθερος Τύπος τῆς Βιέννης ἔχει δημοσιεύσει πρό τινος περιεργοτάτην ἀφήγησιν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ αὐτὸ φαινόμενον· τὴν ἀφήγησιν ταύτην γράφει ὁ Κάρολος Θεόδωρος Λεῖβε, καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς ἱστορίας. Ὁ φυσιοδίφης οὗτος εἶχεν ἐπίσης κλείσει εἰς κλωβίον ἓν ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κομψῶν τρωκτικῶν. Μετὰ τρεῖς μῆνας ὁ ποντικὸς ἤρχισε νὰ κελαδῇ χαριέστατα καὶ σχεδὸν ὅμοια μὲ τὸν κορυδαλὸν, τὴν ἀηδόνα καὶ τὸ κανάριον. Ἡ ἔντασις τῆς φωνῆς του ἦτο δύο ὀγδόων. Τὸ παράδοξον τοῦτο φαινόμενον τὸ ἀπέδιδεν ὁ καθηγητὴς Λεῖβε εἰς τὸν ἰδιάζοντα εἴς τινα τῶν ζώων τούτων σχηματισμὸν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τοῦτο δὲ διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ποντικοῦ του ἦτο παρατεταμένον σύρισμα.

Ἀληθὲς κελάδημα τοῦ μικροῦ τούτου ποντικοῦ ἠδύνατό τις ν' ἀκούσῃ ὁσάκις τὸ ζῶον κατείχετο ὑπὸ συγκινήσεως οἱαςδήποτε· εἴτε ἡδονῆς, ὁσάκις λ.χ. τῷ ἔδιδον τροφὴν, εἴτε φόβου, ὁσάκις τῷ ἐδείκνυον γαλῆν. Ὁ Κ. Λεῖβε ἐπεφυλάσσετο νὰ ἐξετάσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου ἀνατέμνων τὸν ποντικὸν μετὰ τὸν θάνατόν του. Ὡμολόγει ὅμως ὅτι πρὸς τοῦτο ἔπρεπε πολὺν χρόνον νὰ περιμείνῃ διότι ὁ μικρός του ποντικὸς, ἂν καὶ ἐστερημένος τῆς ἐλευθερίας του, ἦτο ζωηρότατος καὶ εἶχε κάλλιστα κατὰ τὴν ὑγείαν του.

Εἷς Ἀναγνώστης.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Τρόποι πρὸς εὐκολωτέραν λῆψιν φαρμάκων τινῶν.

Πρὸς λῆψιν φαρμάκων τινῶν συχνῆς χρήσεως, ἀλλὰ δυσαρέστου γεύσεως, ἐπενοήθησαν διάφοροι τρόποι. Οὕτω κατά τινας τὸ *κίκινον ἔλαιον* (ρετσινόλαδον) λαμβάνεται εὐκολώτερον ἀνάμικτον μετ' ὄξους βάτων, ἢ μέλανος καφέ· ἄλλοι πλύνουσι πρότερον τὸ στόμα δι' ὀλίγου ῥομίου, λαμβάνουσι τὸ ρετσινόλαδον εὐθὺς, καὶ πάλιν μετ' αὐτὸ πλύνουσι διὰ ῥομίου τὸ στόμα· ἄλλοι βρέχουσι πρότερον τὰ χείλη καὶ τὴν γλῶσσαν δι' ὀποῦ λεμονίων, καὶ ἄλλοι ἄλλως. Ἄριστος τρόπος εἶναι τοῦ μιγνύειν αὐτὸ μετ' ὀλίγου θερμοῦ ἐκχύματος φιλύρας καὶ ὀλίγου λεπτοτρίπτου σακχάρου· εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν κατάποσιν αὐτοῦ δὶς ἢ τρὶς μασᾶν ὀλίγον ἄρτον μαλακὸν καὶ ἀποπτύειν αὐτὸν εὐθὺς, ἔπειτα δὲ ἀποπλύνειν διὰ καθαροῦ ἐκχύματος φιλύρας, μετρίως ἐγλυκασμένου, ὅλον τὸ στόμα. Ἡ κακὴ τοῦ *ἐλαίου τοῦ ὀρίσκου* (λάδι τῆς μουρούνας) γεῦσις καλύπτεται εὐκόλως διὰ θερμοῦ γάλακτος ἢ μαύρου καφέ.

1. Ἱστ. τοῦ Ἑλλ. ἔθν. ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.